



ИЗДАНИЕ НА
НОТАРИАЛНАТА КАМАРА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

НОТАРИАЛЕН БЮЛЕТИН

1/2013



Още нещо от
съдия Дарина Костова
за Регламент /ЕС/
№650/2012 г. на ЕП
и на Съвета
от 04.07.2012 г.



Intuitu personae:
Професията „Нотариус“
през погледите
на доайена
Цвятко Миланов
и начинаещия
Здравко Иванов



Задължителната
медиация настъпва
с бързи стъпки
в страните от ЕС.
Проф.Н.Натов със
свои бележки по
алтернативния способ
за разрешаване
на спорове



Съдебна практика:
Коментар от
Проф. Методи Марков
на Тълкувателно решение
№ 11/2012 г., ОСГК
на ВКС; Изисквания за
индивидуализирането
на имот в различните
видове документи

НОТАРИАЛНА КАМАРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

София 1303, ул. Опълченска № 46-48, вход А, етаж 6

Тел./факс: (++359 2) 980 99 32, 986 77 35

e-mail: chamber@notary-chamber.org

www.notary-chamber.org

Банкова сметка:

IBAN – BG46UNCR76301039223462

BIC код на Булбанк: UNCRBGSF

CHAMBRE DES NOTAIRES DE BULGARIE

1303 Sofia, 46-48 rue Opalchenska, entrée A, étage 6

Tel./fax: (++359 2) 980 99 32, 986 77 35

e-mail: chamber@notary-chamber.org

www.notary-chamber.org

Compte de banque:

IBAN – BG46UNCR76301039223462

BIC: UNCRBGSF

Година XV, брой 1/2013

ISSN 1311 – 4344

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Главен редактор

нотариус Теодора Вуцова

Заместник главни редактори:

Проф. д-р Цанка Цанкова

Нотариус Антония Коева

Членове:

Проф. д-р Владимир Петров

Проф. д-р Николай Натов

Доц. д-р Методи Марков

Проф. Георги Боянов

Нотариус Диана Чакърова

Всички права на изданието са запазени за Нотариалната камара на Република България.
Препечатването на материали от бюлетина или използването му чрез електронен носител
или друг способ е възможно само с писмено разрешение.

Драги колеги,

В горещите летни дни, докато в Редакционната колегия подготвихме този позакъснял брой на нашия Нотариален бюлетин, много често се питах кое е онова, което вълнува и занимава мислите на повечето от нас – нотариусите?

Дали това са политическите вълнения по площадите, или може би така нареченото „спокойствие“ в канторите ни? Дали това са красивите летни емоции с чаша мохито в ръка или може би желанието ни спортът най-накрая да стане част от личното ни ежедневие?

И след това си казах – Да, със сигурност всеки един от нас се вълнува по някоя от тези теми, но наред с тях и по много, много груги, специални за самия него като индивид. Защото всичките 615 нотариуси в България са Личности – уникални с интелекта и знанията си, със своя опит и богат душевен мир. Именно това ме накара да възродим в нашето списание рубриката „Intuitu personae“. Сигурна съм, че всеки от Вас, колеги-читатели, с радост ще се срещне на страниците му с най-дългогодишния и най-младия нотариус в България.

Надявам се също така, с помощта на Проф. д-р Николай Натов с интерес да навлезем в гебрите на медиацията. Медиацията, която нотариусите много често, както знаем, ни се налага да осъществяваме в практиката си. А може би това е един от пътищата, по които може да разширим хоризонта си? Защо да не го проучим и овладеем?

Вероятно някой колега ще каже: сега пък медиацията ли? Не ни стигат новостите с Регламент № 650 /ЕС/ от 4 юли 2012 г. и европейското удостоверение за наследство! И точно затова съдия Дарина Костова от Бургаския ОС беше така учтива да напише един чудесен материал, който вярвам всички да оцените по достойнство.

Във фокуса на вниманието ни ще бъдат и някои съществени въпроси от съдебната практика. Проф. д-р Методи Марков, провокиран от Тълкувателно решение № 11 от 2012 г. на ОСГК на ВКС, ще ни запознае със своите размисли относно легитимиращото действие на констативния нотариален акт.

И накрая ще се върна там, където започнах – за вълненията и бурните политически страсти, за попустелите откъм клиенти нотариални кантори, за почивките и свободното ни време. В една стара китайска приказка, преразказана от Хорхе Букай, се казва че никога не знаем какво печелим, когато губим и какво губим, когато печелим. Прохождането на нашето гражданско общество, както всяко нещо, си има цена. Може би част от нея е икономическото боксуване, липсата на търговски оборот, по-малко документи в канторите...? Да, но пък по-малкото работа в офиса означава повече лично време. Време, в което да си създадем радост като бъдем с децата си, като потичаме в парка, като прочетем още една хубава книга, а може би и като напишем някой свои мисли и ги споделим на страниците на нашия Нотариален бюлетин....?

С пожелания за златна есен и много усмивки,

нотариус **Теодора Вуцова**
главен редактор

ПРОГРАМА НА МЕРОПРИЯТИЯТА ПРЕЗ МЕСЕЦ ОКТОМВРИ 2013 Г., СВЪРЗАНИ С ЧЕСТВАНЕТО НА 15 ГОДИНИ СЪВРЕМЕНЕН БЪЛГАРСКИ НОТАРИАТ

1 ОКТ. 2013 Г. – БИЗНЕС ЗАКУСКА с представители на медиите за представяне на предстоящите инициативи, гр. София, „Шератон хотел Балкан“, 10.30 ч.;

5 ОКТ. 2013 Г. – ОТКРИТИ НОТАРИАЛНИ ДНИ в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас, В. Търново, Ст. Загора, Русе, Плевен, Габрово, Ямбол, Сливен, Поморие и др.

24 ОКТ. 2013 Г. – НАЦИОНАЛНА КРЪГЛА МАСА под надслов „Българският съвременен нотариат - 15 години гарант на гражданската стабилност“ с участието на представители на Министерство на правосъдието, АГКК, Агенция по вписванията, съдии, адвокати, представители на академичната общност и др.; гр. София, НДК, зала 8, 10.00 ч.

ПРОГРАМА:

I. Встъпителен доклад на тема „Съвременният Български нотариат – поглед към изминатия път, оценка на постигнатото и перспективи за развитие в услуга на обществото“ – нотариус Светлин Микушински, зам. председател на Съвета на нотариусите.

II. Преглед, анализ и дискусия относно необходимостта от адекватни нормативни решения на нараснали потребности:

Нормативна регламентация на паркоместата;

Промени в ЗКИР и мястото на нотариуса в оптимизирането на процеса по издаване на скици от кадастралните карти;

Търсене на нови решения за повишаване правната сигурност на гражданските и търговски субекти чрез

разширяване на ЕИС „Единство“;

И други, като:

Значението на нотариалното удостоверяване на сделките с МПС като бариера пред опитите за измами, гаранция за правата на страните и обезпечаване изпълнението на финансовите задължения;

Преминване от персонална към реална система на вписване и произтичащите от това належащи промени в Правилника за вписванията;

Промяна в системата за входиране на молбите за вписване в изпълнение на принципа „Първи по време – първи по право“;

III. Унифициране на наследствените правоотношения с международен елемент в рамките на ЕС с Регламент № 650 / 04.07.2012г. на Европейския парламент и Съвета; Отговаря ли при сегашната правна уредба българският нотариус на изискванията, които поставя Регламентът към органа, компетентен по издаването на въведеното с него Европейско удостоверение за наследство, както и възможността българските нотариусите да издават националните удостоверения за наследници.

Регламент за участие по темите: Всеки участник, който желае, ще има възможността за 5 минути изложение по повдигнатите теми и мотивация на евентуалните нормативни или други предложения. При изразени различни виждания по повдигнатите въпроси, след индивидуалните експозета ще се пристъпва към кратки дискусии по точките на различие. Мнения, становища и предложения се очакват както от колегите, така и от представители на другите заинтересувани органи и организации, които са поканени за участие.

*Модератор:
Нотариус Агела Кау*

24 ОКТ. 2013 Г. – БЪЛГАРО-ФРЕНСКИ КОЛОКВИУМ -
гр. София, НДК, зала 8, 15.00 ч.

Встъпителни доклади на нотариус Пиер Люк Верван-
дие и нотариус Тиери Вашон.

ТЕМИ:

- Разлики при покупка на старо жилище и при покуп-
ка на ново жилище

- Статистика на сделки с недвижимо имущество,
които нотариусите водят

- Предоставяне на кредит за недвижимо имущес-
тво и закрилата на потребителя

- Социалните жилища и публични / частни парт-
ньорства.

- Ролята на нотариуса пред публичните органи в
рамките на градското обновяването.

- Правомощия и задължения на френския нотариус по
прилагането на Регламент № 650 / 04.07.2012г. на Евро-
пейския парламент и Съвета

25 ОКТ. 2013 Г. – ТЪРЖЕСТВЕНО СЪБРАНИЕ на Нота-
риалната камара по повод 15 години съвременен бъл-
гарски нотариат - гр. София, НДК, зала 6.

Награждаване на видни обществени личности и но-
тариуси, с принос към развитието на Нотариалната
камара.

Регистрация - 9.00 ч., фоайе на зала 6, НДК;
Начало - 10.00 ч.
Коктейл - 12.30 ч., фоайе на зала 6, НДК;

25 ОКТ. 2013 Г. – ДВУСТРАННА СРЕЩА между ръко-
водствата на нотариалните камари на Република Бъл-
гария и Република Франция; Подписване на Договор за
сътрудничество между двете камари за нов двугоди-
шен период - гр. София, офис на НК на РБ, 14.30 ч.

25 ОКТ. 2013 Г. – БЛАГОТВОРИТЕЛЕН БАЛ на нота-
риусите - гр. София, зала „София“ на „Кемпински хотел
Зографски“, 19.00 ч.

Програма с участието на певицата Нора Караива-
нова, формация „Вакали“, DJ Стоян и др. Водещ – Симе-
он Колев /БГ Радио/.

Гости на мероприятията на 24 и 25 октомври ще
бъдат нотариуси от Франция, Германия, Русия, Полша,
Македония и др. За тях е организирана съпътстваща
програма, включваща обиколка на гр. София и екскурзия
до Копривищца и Старосел.

Организационен комитет: Теодора Вуцова, Светлин
Микушински, Валентина Механджийска, Дарин Трифо-
нов, Вяра Янева, Антония Коева, Обретен Обретенов,
Петко Кънчевски, Станка Стайкова, Светла Бошнако-
ва, Карамфила Клявкова.

С ОГРОМНАТА ПОМОЩ НА:

Красимир Катранджиев,
Милена Илчева,
Ивайло Иванов,
Светлана Клинкова,
Даниела Иванова,
Катерина Червенкова,
Ирина Радева,
целия екип на Нотариалната камара,
начело с Людмил Минчев,

и с

НЕЗАМЕНИМАТА ПОДКРЕПА НА ВСИЧКИ НОТАРИУСИ,

които се отзоваха на призива за дарения
и доказаха, че се чувстват
част от голямото семейство,
наречено „нотариална гилдия“.

ИНТЕРВЮ С НОТАРИУС ЦВЯТКО МИЛАНОВ



Нотариус Цвятко Миланов е роден на 04.04.1926 г. в село Ловско, община Лозница, област Разград. Произхожда от род на изселници от западните покрайнини, от района на Босилеград. Възпитаник е на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. След като се уволнява от казармата започва работа като юрисконсулт в Околийския съвет в град Тутракан, а на 15 септември 1958 г. е назначен на работа като нотариус в Районен съд Русе. Повече от 20 години Цвятко Миланов работи като единствен нотариус в град Русе. На 15 септември 1998 г. започва работа като нотариус в съдебен район гр. Русе, вписан под рег. № 180. Щастливо женен от 1953 г. и с голяма фамилия, в която влизат две дъщери, двама зетъве, трима внуци и един правнук.

Здравейте, колега Миланов? Къде Ви намирам? Във Вашата Нотариална кантора ли?

- За мен кантората е моя втори дом, в нея прекарвам повече време, отколкото у дома си. Старая се да бъда максимално полезен на гражданите, които търсят услуга от нотариус. Да ви призная, живея близо до кантората и съм на разположение на гражданите дори извън работно време за спешни нотариални удостоверения.

Бихте ли разказал как стигнахте до професията „Нотариус“? Спомняте ли си първия Ви работен ден?

- След дипломирането си бях четири години юрисконсулт в Околийския съвет в град Тутракан. През 1958 г. бе обявено вакантно място за нотариус в град Русе и аз се явих на събеседване пред комисия в състав: Председателя на Окръжния съд, Председателя на Районния съд и представител на профсъюза на административните служители. Одобриха ме и на 15.09.1958 г. бях назначен за нотариус с район на дейност град Русе и град Бяла.

Психолозите казват, че е препоръчително за развитието на индивида, работното място или служебната позиция да бъдат променени на около пет години. Кое е онова, което Ви накара да останете нотариус „малко“ по-дълго - 11 пъти по 5 години?

- Никога не съм гледал на професията си просто като на работа, това за мен вече е начин на живот. Оказа се, че съм попаднал на точното място, професията ми доставя удоволствие. В сферата на шегата съм сменил няколко работни места – сградите, в които се е помещавал районния съд и сградата на кантората ми след 1998 г. И днес след „малко“ повече от 11 пъти по 5 години, ако трябва да започвам стаж като млад юрист, пак бих избрал да стана нотариус.

Има ли нещо, за което Все не Ви достига време?

- Наличието или липсата на време е въпрос на организация. Ако предварително се степенуват задачите по важност и спешност, времето стига за всичко. Единствено съм длъжник на семейството и близките си, но те винаги са ме разбирали и са ме подкрепяли.

Как повлияхте на внучката си Адриана Филчева да тръгне по Вашия път – съзнателно, като я убеждавахте с доводи, или нейното решение бе „вън и независимо от Вас“?

- Юридическите професии трябва да се приемат с голяма отговорност. Внучката ми Адриана Филчева от най-ранна възраст се изгради като много разумен и отговорен човек. От малка идваше в кабинета ми като държавен нотариус и оглеждаше всичко с внимание и любопитство, питаше мен и деловодителките в канцеларията относно работата. Явно това се е запечатало в съзнанието ѝ и след като започнах работа като частен нотариус започна работа при мен като деловодителка, успоредно с това вече беше започнала да учи право и някак естествено се насочи към тази професия.

Кои Ваши мисли бихте искали да споделите с колегите – нотариуси?

Професията нотариус изисква много работа, много голяма отговорност в защитаване интересите на гражданите и гражданския оборот. Изисква се много спокойствие и търпение и много вещина и познания за решаването на проблемите на клиентите. Гражданите трябва да вярват на нотариусите и да ги уважават като институция, защото целта на нас нотариусите е да охраняваме техните интереси.

Благодаря Ви, Нотариус Миланов! Ще очаквам да се видим на Тържественото събрание по повод 15 годишнината на Нотариалната камара.

ИНТЕРВЮ С НОТАРИУС **ЗДРАВКО ИВАНОВ**

Нотариус Здравко Иванов е роден на 22.12.1980г. в гр. Девин. Завършил е висшето си образование, специалност „Право“ през 2003 г. в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Професионалния си път като дипломиран юрист започва през 2004 г. като юрисконсулт в Регионално управление по горите гр. Смолян. Преминва през длъжността „дознател“ в ОД „Полиция“ – гр. Смолян, за да стигне до 2 окт. 2006 г. в кантората на Нотариус Цветалин Пенков, рег. № 455, в гр. Девин, където и слага началото на кариерата си в нотариалната професия. От тогава работи като помощник нотариус, помощник нотариус по заместване. Както самият той казва, вписването му в регистъра на Нотариалната камара като Нотариус идва при него с хубавия български празник Игнажден на датата 20.12.2008 г.

Месторабота: От 2004г. до 15.12.2005г. юрисконсулт в; От 15.12.2005г. до 02.10.2006г. дознател в ОД „П“ Смолян; От 02.10.2006г. до 17.12.2008г. като пом. Нотариус и пом. Нотариус по заместване при Нотариус Цветалин Пенков с рег. №455; От 20.12.2008г. съм вписан в регистъра на НК на РБългария като нотариус; Семейно положение- семеен с едно дете – дъщеря – Вяра

Средно образование- 1998г. СУ „Христо Ботев“ гр. Девин; Висше образование – 2003г. ПУ „Паисий Хилендарски“; специалност право;

Здравейте, колега Иванов! Къде Ви намирам? Във Вашата Нотариалната кантора, ли?

- Да, в кантората съм.

Бихте ли ни разказали как стигнахте до професията „Нотариус“?

- Пътят ми към професията Нотариус започна от нотариалната кантора на Нотариус Цветалин Пенков, рег. №455 в рег. на НК. Октомври месец 2006г. започнах работа при него като помощник нотариус, след това му станах помощник нотариус по заместване и така в процеса на работа натрупах опит и опознах в детайли професията „Нотариус“. Голяма заслуга за това имаше колежата Пенков. Тогава реших, че и аз някой ден искам да бъда Нотариус.

Всеки човек има своите стремежи, мечти. Вие към какво се стремите? Кое е онова, което Ви кара да мечтаете?



- Започнах да мечтая за своя нотариална кантора. Така се стигна до явяването ми на изпит за нотариус и от 01.01.2009г. заработих като Нотариус.

В личен план се стремя да съм заобиколен от добри хора, а в професионален се старая винаги да съм обективен, както го изисква професията ни. Не знам как ще Ви прозвучи, но до момента за каквото и да съм си мечтал се е сбъдвало. Мечтая аз и хората около мен да сме здрави, мечтая за по – голямо семейство, мечтая дъщеря ми Вяра да порастне и живее в една по – добра България.

Има ли нещо, за което Все не Ви достига Време?

- По – скоро не, успявам да организирам времето си така, че да има време за всичко.

Кои Ваши мисли бихте искали да споделите с колегите – нотариуси?

- Успехът е важен, но по – важно е как ще преминеш по пътя, който води към него.

Как ще продължите изречението „Родопчаните са“ ?

-..... искрени хора и добри приятели.

Благодаря Ви, Нотариус Иванов! Ще очаквам да се видим на Тържественото събрание по повод 15 годишнината на Нотариалната камара.

КРАТЪК ОБЗОР НА ПРАВНАТА УРЕДБА НА НАСЛЕДЯВАНЕТО СЪГЛАСНО РЕГЛАМЕНТ № 650 / 2012 ГОД. НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА ЕС

Съдия Дарина КОСТОВА

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

Настоящото изложение има за цел да направи общ обзор на общите принципи и някои от конкретните разпоредби на Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (Регламент), но и да предостави на участниците достатъчно информация за възможни практически разрешения, на въпросите, които неминуемо ще възникнат при облъскване с реални казуси в приложното поле на Регламент. За всеки практикуващ юрист е ясно, че е невъзможно е да се предвидят усложненията, от фактическа и правна страна, които могат да възникнат в рамките на процеса, така че очевидно целта на настоящото изложение не е даването на готови отговори на всички въпроси, а по-скоро е поставяне на добро начало - запознаване с правната уредба по Регламент, съвместното му прилагане с други актове на общостното и международното право и съотнасянето му с българското националното право.

Присъединяването на България към Европейския съюз през 2007год., съпроводено с измененията на националното законодателство в годините след 1989год., внесе достатъчно осезаем елемент на новост в правораздаването по граждански и търговски дела. Убедена, че колегите, привикнали към практиката на националния ни законодател да изменя закона преди датата на начало на прилагането му или многократно в рамките на кратък период, няма да изпитат затруднения от усвояването на още един нов нормативен акт, приложим от 2015год. и чиято ревизия е предвидена за 2025год.. В изложението, както и в текста на регламента са използвани термини, които не кореспондират напълно на възприетите в националната ни правна система и чието съдържание се тълкува с оглед на текста и духа на регламента, което убедена съм, също няма да затрудни в ни най-малка степен участниците, поради обстоятелството, че дефинициите са изрично изписани в чл. 3 от Регламент и не се налага издирването им в правната теория.

II. ПРЕДИСТОРИЯ НА УРЕДБАТА НА МАТЕРИЯТА В ПРАВОТО НА ЕС ОТНОШЕНИЯ С ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ.

Доколкото предмет на изложението е правната уредба по Регламент №650/2012 на ЕС, считам, че не е необходимо да се спирам подробно на уредбата до да-

тата на приемането на страната в Европейския съюз (ЕС), поради което по-году и само за яснота посочвам само източниците, които предхождат приемането на Регламент. Също за пълнота отбелязвам, че релевантни норми се съдържат в Глава 57 и сл. ГПК и КМЧП, както и в действащата към момента Хагската конвенция относно трансграничното управление на имоти на починали лица, в сила от 1993год., Хагската конвенция относно приложимото право и трансграничното управление на имоти на починали лица, сключена на 01.08.1989год., която не е влязла в сила, Хагската конвенция относно приложимото право и признаване на доверителна собственост сключена на 01.07.1985год. в сила от 1992, Хагската конвенция относно стълкновенията на право по отношение на формата на завещателните разпореджания, в сила от 05.01.1965 год., за които ще стане дума и по-году, като настоящото изброяване не е изчерпателно. Следва да се отбележи, че България не е страна по горепосочените Хагски конвенции, но страни по същите са други държави членки на ЕС /ДЧ/.

Регламентът създава хармонизирани правила за определяне на приложимото право при трансгранично наследяване на граждани на 25 от 28-те държави – членки на ЕС. Въпреки, че Великобритания, Ирландия и Дания не са обвързани с него, приложението на Регламент ще засегне непряко и техните граждани, при определени условия.

В изпълнение на намеренията за създаване поддържане и развиване на ЕС, като пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в рамките на което е гарантирано свободното движение на хора, стоки и капитали, Общността е принудена да предприема и мерки за развитието на съдебното сътрудничество по граждански дела, необходими за правилното функциониране на вътрешния пазар. С използването на поддържаните и защитаващи последователно от институциите на общността основни свободи на движение на стоки, услуги, лица и капитали, свобода на установяване и функциониране на общ вътрешен пазар, се появяват и множество трансгранични правни спорове, свързани с наследяване и завещания, имуществените последици от същите, които изискват създаване на механизъм за определяне на приложимото право и компетентния съд по отношение на наследяването, определяне на кръга от наследници, наследствена маса и дялове в наследствената маса, както относно валидността формата и изпълнението на завещания и завети, така и на други разпореджания на европейските граждани, направени с оглед на смърт, т. к. до този момент не е съществувал международен инструмент, който да обхваща всички държави членки на общността и да се прилага еднообразно във всяка една от тях.

Правното основание за приемане на акт на общ-

ностното право се намира в чл.61 от ДЕО/номерацията е преди ДФЕС/, където е посочена необходимостта от вземане на мерки в сферата на съдебното сътрудничество по граждански дела съгласно чл. 65 от ДЕО/номерацията е преди ДФЕС/ и по специално мерките включват подобряване и опростяване на системата за връчване на книжа, признаване и изпълнение на решенията по граждански и търговски дела, включително и извънсъдебните решения, сътрудничеството при събирането на доказателства; подпомагане на съвместимостта на разпоредбите, прилагани в държавите-членки, отнасящи се до колизия на закони и на юрисдикции.

За постигането на горните цели се приемат последователно Конвенцията относно компетентността и изпълнението на решенията по граждански и търговски дела, подписана в Брюксел, на 27 септември 1968г., впоследствие наречена „Брюксел I“, а също и Конвенцията относно юрисдикцията и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право, подписана в Лугано, на 16 септември 1988г., които предхождат приемането на приемане на Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета, от 22 декември 2000 година, относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, наричан „Брюксел I“. По отношение на наричаните в националното ни право „брачни“ искове са приети Регламент 2201/2003год. , известен като „Брюксел II бис“. По отношение на признаване и изпълнение на решенията за издръжка към настоящия момент се прилага Регламент № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка на 18 юни 2011 г.и Хагският протокол от 2007 г. . По отношение на определяне на приложимото право са приети Регламентите Рим I /Регламент №593/2008год. на ЕС относно приложимото право при договорните отношения/, Регламент Рим II/Регламент №864/2007год. на ЕС относно приложимото право при извъндоговорните отношения/, Регламент Рим III /Регламент №1259/2010год. на ЕС относно приложимото право при брака , развода и фактическата раздяла/ .

За броенето на сроковете се прилага Регламент (ЕИО, Евратом) № 1182/71 на Съвета от 3 юни 1971 г. за определяне на правилата, приложими за срокове, дати и крайни срокове.

Приоритет пред други източници

Регламентът не засяга прилагането на международните конвенции, по които една или няколко държави-членки са страни по време на приемането му и които се отнасят до въпроси, уредени от него, като Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещател-

ните разпореджания, която ще продължи да се прилага вместо член 27 от настоящия регламент по отношение на действителността на формата на завещанията и съвместните завещания, но независимо от горното, в отношенията между държави-членки Регламентът има предимство пред конвенциите, сключени изключително между две или повече от тях, доколкото тези конвенции засягат въпроси, уредени от регламента. Регламентът не засяга прилагането на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност .

• По отношение на дължимата от ДЧ информация, в Регламентта е предвидено информацията, която се предоставя от ДЧ да бъде публикувана от Комисията на страницата на европейския съдебен атлас по граждански и търговски въпроси, като към същото страница има препратка и от новосъздадената страница e-justice.eu. По същата причина Комисията е задължена да публикува оповестената информация в Официален вестник на Европейския съюз, с изключение на адресите и други данни за връзка на органите и на централните органи, както и териториалните граници на тяхната компетентност.

• Съдът на ЕС в Люксембург е компетентен по отношение на споровете за тълкуването и изпълнението на Регламентта.

С въвеждането на основните свободи на движение на хора , стоки , капитали и услуги, все повече хора пребивават временно или постоянно, по лични причини или с търговска цел в държави – членки , различни от държавата, на която са граждани. Много от тях имат активи, които са разположени в различни юрисдикции. Наред с многообразието както на материално правните норми, наследственото право и конфликт на правни норми правните пречки в трансграничното наследяване са се увеличили. Подготвителните действия от страна на ЕС за опростяване на обработката на документите, свързани с трансграничното наследяване в рамките на ЕС, е довело до създаването на Регламент на ЕС

Регламентът основно отговаря два важни конфликт на право въпроси: Първо, кой съд е компетентен да се справи с трансгранично наследяване и второ, кой закон урежда на трансгранично наследяване? Въпреки това, нито материалните закони наследството на 24-те държави-членки, нито на фискалните аспекти на наследяванията с международен елемент са засегнати.

III.ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Принцип на взаимното доверие при признаване на съдебни актове и удостоверенията за наследяване

Както беше отбелязано по-горе – взаимното признаване и улесняване на процедурите за изпълнение на съ-

гебни решения и други актове, издигнати от компетентен според регламента или според декларациите на ДЧ национален орган, е от съществено значение за създаване на свободно пространство на правосъдие, което гарантира правилното функциониране на свободата на движение на хора, стоки и капитали.

Взаимно доверие

Приема се, че целите на настоящия регламент не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки поотделно и следователно, с оглед на обхвата и последиците на настоящия регламент, могат да бъдат постигнати по-добре на общностно равнище.

Принципът на недискриминиране на основание на националността между гражданите на Съюза се запазва.

Пропорционалност

Предприема необходимото за да бъде уредено по-бързо и ефективно признаване и изпълнение на съдебните актове и удостоверенията по въпроси, свързани с наследяването, като се навлиза в националните правни уредби само доколкото е необходимо за постигане на целите на Регламента, в съответствие с принципа на субсидиарност и с принципа за пропорционалност и без да надхвърля необходимото за постигането на тези цели. Казано по друг начин целта на уредбата не е постигане на еднообразен национален процесуален ред за разглеждане на споровете свързани с наследяване в рамките на ЕС, независимо от обстоятелството съществува или не необходимост от прилагане на правото на Общността, а въвеждане на единни стандарти по отношение на компетентността на съдилищата, приложимо право, признаването на удостоверението за наследяване, издигнато в една ДЧ в друга ДЧ, които да са еднакво приемливи за правните системи на всички ДЧ. По този начин всяка ДЧ се съгласява, че издаването на удостоверение за наследяване, което е извършено в друга ДЧ от компетентен съгласно Регламента съд или друг орган, компетентен според декларацията на тази ДЧ, ще се ползва като последствие с „привилегията“ да бъде признато и изпълнено в друга ДЧ по един от съвместимите с Регламента начини.

Комисията има практика да изготвя наръчник, съдържащ необходимата за правилното прилагане на регламентите информация, която следва да бъде достъпна за ползване чрез Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела, която да бъде актуализирана своевременно.

IV. ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

По отношение на територията

Регламентът се прилага във всички ДЧ на ЕС с изключение на Кралство Дания, Обединеното Кралство и Ирландия.

Действие във времето

Регламентът е приет на 04.07.2012год. и е в сила от двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз. Той се прилага от 17 август 2015 г., с изключение на членове 77 и 78, които се прилагат от 16 януари 2014 г., и членове 79, 80 и 81, които се прилагат от 5 юли 2012 г. Регламентът е задължителен в своята цялост и се прилага пряко в държавите членки в съответствие с Договорите. Разпоредбите, които се прилагат от 16.01.2014год. касаят информацията, предоставяна на обществеността чрез Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела, включваща задължението на представителите в съдебната мрежа и вътрешните съдебни мрежи, да предоставят на Комисията кратко описание на националните си разпоредби и процедури в областта на наследяването, включително сведения за вида орган, който е компетентен по въпросите на наследяването и сведения за вида орган, който е компетентен да приема изявления относно приемането или отказа от наследство, завет или запазена част. Държавите членки предоставят и справочни списъци, в които са изброени всички документи и/или сведения, които обикновено се изискват за целите на регистрацията на недвижима собственост, която се намира на тяхна територия. Най-късно до 16 Януари 2014 г. държавите членки съобщават на Комисията наименованията и данните за връзка със съдилищата или органите, компетентни да разглеждат заявления за декларации за изпълняемост в съответствие с член 45, параграф 1 и да се произнасят по жалби срещу решения по такива заявления в съответствие с член 50, параграф 2; процедурите по обжалване на решението, постановено по жалба, посочена в член 51; съответната информация относно органите, компетентни по смисъла на член 64 да издават удостоверението; както и процедурите за обжалване, посочени в член 72. Въз основа на изпратените от държавите членки уведомления Комисията изготвя списък на другите органи и правните специалисти, посочени в член 3, параграф 2 и осигурява публичен достъп до информацията, за която е направено уведомление в съответствие с параграфи 1 и 2, чрез всички други подходящи средства, чрез Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела.

Регламентът се прилага по отношение на наследяването на лица, починали на датата или след 17 август 2015 г. Ако починалият е избрал приложимото към наследството му право преди 17 август 2015 г., този избор е действителен, ако отговаря на условията, предвидени в глава III, или ако е действителен при прилагане на нормите на международното частно право, действали към момента на избора в държавата на обичайно местопребиване на починалия или в която и да е от държавите,

на които е бил гражданин. Разпореждане с имущество в случай на смърт, направено преди 17 август 2015 г., е допустимо и действително по същество и във формално отношение, ако отговаря на условията, предвидени в глава III, или ако е допустимо и действително по същество и във формално отношение при прилагане на нормите на международното частно право, действали към момента на съставяне на разпореждането в държавата на обичайно местопребиваване на починалия или в която и да е от държавите, на които е бил гражданин, или в държавата членка на органа, който урежда наследяването. Ако гадено разпореждане с имущество в случай на смърт е било направено преди 17 август 2015 г. в съответствие с право, което починалият би могъл да избере за приложимо в съответствие с настоящия регламент, посоченото право се счита за избрано като приложимо към наследяването право.

Действие по отношение на предмета

Предметният обхват е определен, като е посочено кога се прилагат правилата на Регламента и кога прилагането им е изрично изключено. Регламентът се прилага при наследяването в случай на смърт. Той не се прилага по данъчни, митнически или административни въпроси. Не се прилага и по отношение на правното положение на физическите лица, както и семейните отношения и отношенията, които съгласно приложимото към тях право имат сходни последици; дееспособността на физическите лица, без да се засягат член 23, параграф 2, буква в) и член 26; въпросите, свързани с изчезването, отсъствието или предполагаемата смърт на физическо лице; въпросите, свързани с режими на съпругеска имуществена общност и режими на собственост при отношения, които съгласно приложимото към тях право имат последици, сходни на тези, произтичащи от брак; задълженията за издръжка извън произтичащите в случай на смърт; действителността на формата на разпорежданията с имущество в случай на смърт, направени устно; права и имущества, възникнали или прехвърлени по различен от наследяване начин, например чрез дарение, съсобственост на няколко лица, която се прехвърля в полза на преживелия, пенсионни планове, застрахователни договори и договорености от подобно естество, без да се засяга член 23, параграф 2, буква и); въпросите, които се уреждат от дружественото право и правото, уреждащо други юридически лица или неперсонифицирани сдружения, например клаузите, съдържащи се в учредителни актове и в уставите на дружества и други юридически лица или неперсонифицирани сдружения, които определят разпределението на дяловете след смъртта на членовете им; прекратяването, ликвидацията и сливането на дружества и други юридически лица или неперсонифицирани сдружения; учредяването, управлението и прекратяването на доверителна

собственост; естеството на вещните права, както и вписването в регистър на права върху недвижима или движима собственост, включително правните изисквания за такова вписване, както и последиците от вписването или невписването на такива права в регистър. По отношение на горепосочените въпроси, когато няма общностно законодателство, напр. Регламент №4/2009 на ЕС за издръжката, се прилагат националните съдебно-вещни норми, т.е. за България ще се прилага КМЧП и специалните съдебно-вещни разпоредби в ГПК, ТЗ и пр.

В горната връзка следва да се отбележи, че езикът, терминологията на Регламента, както и на други актове на правото на ЕС, съществено се различават от възприетите в националното ни право, поради което следва да се има предвид, че като и в другите други актове на правото на ЕС, при прилагането на нормите следва да се имат предвид определенията на използваните понятия, в случая, съдържащи се в чл.3 от Регламента. Регламентите, както и другите актове на правото на ЕС са плод на политическа воля и „напасване“ на правните системи на ДЧ, поради което едно и също понятие, понякога има различно съдържание в два отделни акта, което също следва да се има предвид, а когато терминът не се съдържа в определенията, включени в Регламента, значението му следва да се търси с оглед духа на акта и систематичното му място в законодателството, естествено и в практиката на Съда на ЕС.

За целите на Регламента „наследяване“ означава наследяване на имущество на починало лице и обхваща всички форми на прехвърляне на активи, права и задължения в случай на смърт, независимо дали чрез доброволно прехвърляне по силата на разпореждане с имущество в случай на смърт или чрез прехвърляне по наследяване при липса на завещание, „договор за наследство“ означава договор, включително договор, произтичащ от съвместни завещания, който, със или без насрещна престация, създава, изменя или прекратява права по бъдещо наследство имущество или наследствени имущества на едно или повече лица, които са страни по договора; „държава членка по произход“ означава държавата членка, в която е постановено решението, одобрена е или е сключена съдебната спогодба, съставен е автентичният акт или е издадено европейското удостоверение за наследство, според случая; „държава членка по изпълнение“ означава държавата членка, в която се иска декларацията за изпълняемост или изпълнение на решението, на съдебната спогодба или на автентичния акт; „съд“ означава всеки съдебен орган и всички други органи и правни специалисти, притежаващи компетентност в областта на наследяването, които упражняват съдебни функции или действат чрез делегиране на правомощия от страна на съдебен орган, или действат под контро-

ла на съдебен орган, при условие че тези други органи и правни специалисти предоставят гаранции за своята безпристрастност и за правото на всички страни да бъдат изслушвани и при условие че решенията, които постановяват съгласно правото на държавата членка, в която действат могат да бъдат обжалвани пред съдебен орган или да бъдат преразглеждани от такъв орган; както и имат подобна сила и действие на тези на решение на съдебен орган по същия въпрос.

V. КОМПЕТЕНТНОСТ НА СЪДИЛИЩАТА:

Общото правило е, че съдилищата на държавата членка на обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му са компетентни да се произнасят по въпроси, свързани с наследяването на имуществото на починалия като цяло. Изключение се допуска в случаите, когато починалият е избрал приложимо право по отношение на наследството му и при изрично писмено споразумение по чл.5 от Регламента, сключено от всички заинтересованите страни, за избор на съдилищата на същата ДЧ, чието приложимо право е избрано. Уредена е и възможността на сезирания компетентен съд да се откаже от компетентност при условията на чл.6 от Регламента, основно в случай, че прецени, че друг съд е по-подходящ за разглеждане на наследствените спорове на заинтересованите страни. Съдът винаги следи служебно за наличието на компетентност по Регламента и в случай, че констатира, че не е компетентния съд е длъжен да прекрати делото. Видно от разпоредбите на чл.4 до 10 от Регламента, се цели разрешаване на спорните въпроси при задължителното участие на всички заинтересовани страни, което неминуемо ще създаде трудности в случаите, когато няма издадено удостоверение за наследяване или същото е невярно. По вече изпитания способ на регламентите Брюксел, е въведена и възможността за субсидиарна компетентност, когато обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му не е в държава членка, съдилищата на държавата членка по местонахождение на активите на наследственото имущество са въпреки това компетентни да се произнесат относно наследството като цяло, ако починалият е бил неин гражданин към момента на смъртта си; или, ако не е изпълнено горното, ако предишното обичайно местопребиваване на починалия е било в същата държава членка, при условие че към момента на сезирането на съда са изтекли не повече от пет години, откакто това обичайно местопребиваване се е променило. Когато няма съд в държава членка, който да е компетентен по чл.10.1. от Регламента, съдилищата на държавата членка по местонахождение на активите на наслед-

ственото имущество са въпреки това компетентни да се произнесат относно тези активи. По същата причина в този Регламент се възпроизвежда и правилото на „Forum necessitatis“, когато нито един съд на държава членка не е компетентен съгласно други разпоредби на настоящия регламент, съдилищата на държавата членка могат в изключителни случаи да се произнесат относно наследяването, ако не може в рамките на разумното да се образува или води производство или е невъзможно да се проведе такова в трета държава, с която случаят има тясна връзка, каквито случаи касаят основно правата на бежанците.

Въпреки, че се следи строго за участието на всички заинтересовани страни, не се изисква уреждането на споровете по отношение на всички имоти, така например, ако имуществото на починалия включва активи, намиращи се в трета държава, съдът, сезиран да се произнесе по наследството, може по искане на една от страните да реши да не се произнася по отношение на един или повече такива активи, ако може да се очаква, че решението му по отношение на тези активи няма да бъде признато и, когато е приложимо, обявено за изпълнимо в тази трета държава. По отношение на приемане или отказ от наследство, завет или запазена част, освен определения по общите правила компетентен съд, всяко лице, може да направи такова волеизявление и пред съдилищата на държавата членка на обичайното си местопребиваване на всяко лице, стига да е компетентно да направи такова изявление според националното право на тази ДЧ пред правораздавателен орган.

VI. ПРИЛОЖИМО ПРАВО

Общото правило е, че приложимото право по въпросите, свързани с наследяването като цяло, е правото на държавата на обичайно местопребиваване на починалия към момента на смъртта му, освен ако от всички обстоятелства по случая е видно, че към момента на смъртта починалият е бил явно по-тясно свързан с държава, различна от държавата на приложимото право по чл.20, ал.1, за приложимо към наследяването право се приема правото на тази друга държава. Без значение е дали така определеното приложимо е правото на държава членка. Наследодателят може да избере приложимо право, като изборът му е ограничен до правото на държавата, чиито гражданин е към момента на избора или към момента на смъртта. Изборът се прави изрично в изявление под формата на разпореждане с имущество в случай на смърт или е виден от условията на такова разпореждане. Материалноправната действителност на акта, с който е направен изборът на право, се урежда от избраното право. Приложимото право обхваща

наследяването като цяло и в частност : причините, времето и мястото на откриване на наследството; определянето на бенефициерите, на съответните им наследствени дялове и тежести, включително наследствените права на преживелия съпруг или партньор; способността за наследяване; лишаването от наследство и неспособността да наследява като недостоеен; прехвърлянето на наследниците, и според случая – на заветниците, на активите, правата и задълженията, съставляващи наследството, включително условията и последиците от приемането или отказа от наследство или от завет; правомощията на наследниците, изпълнителите на завещанието и други управители на наследственото имущество, по-конкретно по отношение на продажбата на имуществото и плащанията към кредитори; отговорността по задълженията на наследството; разполагаемата и запазените части от наследството; делбата на наследство. Законодателят предвижда различна уредба на договорите за наследство и завещанията и заветите, като по отношение на вторите се приема , че тяхната допустимост и материалноправна действителност се урежда от правото, което съгласно Регламента би било приложимо към наследяването на лицето, направило разпореждането, ако това лице бе починало в деня, в който е направено разпореждането. По отношение на договорите за наследство, се предвижда тяхната допустимост, материалноправната им действителност и обвързващите последици от тях за страните, включително условията за развалянето им, да се уреждат от правото, което съгласно настоящия регламент би било приложимо към наследяването на имуществото на това лице, ако то бе починало в деня на сключване на договора. Когато страните по договора са с различно обичайно местопребиваване към датата на сключване на договора или на смъртта си , договърът ще бъде допустим, само ако е допустим съгласно всички законодателства, които по силата на настоящия регламент биха уреждали наследяването на всички засегнати лица, ако те бяха починали в деня на сключване на договора.

По отношение на действителността на формата на разпорежданията с имущество в случай на смърт, направени в писмена форма, се прилага правото на държавата, в която е съставено разпореждането или е сключен договърът за наследяването или на държавата, чието гражданин е бил завещателят или поне едно от лицата, чието наследство е засегнато от договора за притежаваното наследство, към момента на съставяне на разпореждането или към момента на сключване на договора, или към момента на смъртта или на държавата, в която завещателят или поне едно от лицата, чието наследство е засегнато от договора за наследство, имат местожителство към момента

на съставяне на разпореждането или към момента на сключване на договора, или към момента на смъртта или на държавата, в която завещателят или поне едно от лицата, чието наследство е засегнато от договора за наследство, обичайно пребивават към момента на съставяне на разпореждането или към момента на сключване на договора, или към момента на смъртта или когато става въпрос за недвижимо имущество – на държавата, в която се намира това имущество.

Обстоятелството дали завещателят или лицето, чието наследство е засегнато от договора за наследство, имат местожителство в конкретна държава, се определя според правото на същата държава.

Изявлението относно приемането на наследство или отказа от наследство, когато е предназначено да ограничи отговорността на лицето, направило изявлението, е действително по отношение на формата, ако тя отговаря на изискванията на общите правила в чл.21 и 22 от Регламента или на правото на държавата, в която лицето, направило изявлението, обичайно пребивава. Интересна и определено затруднителна за практиката е разпоредбата за така нареченото „адаптиране на вещни права“, според която , когато гадено лице се позове на вещно право, което притежава съгласно приложимото към наследяването право, а правото на държавата членка, в която е извършено позоваването, не познава въпросното вещно право, това вещно право, ако е необходимо и доколкото е възможно, се адаптира към най-близкото равностойно вещно право съгласно законодателството на тази държава, като се вземат предвид целите и интересите, преследвани от конкретното вещно право, и свързаните с него последици.

По отношение на препращането също има потенциално затруднение от откриване на приложимото право , т. к. съгласно чл.34 от Регламента се препраща както към действащите норми на правото на определена държава, така и към нормите на нейното международно частно право, доколкото тези норми препращат към правото на държава членка; или правото на друга трета държава, която ще прилага националното си право, т.е. изключва се възможността за двойно препращане. Прилагането на разпоредба на правото на държава, може да бъде отказано само ако това прилагане е явно несъвместимо с обществения ред на държавата на сезирания правораздавателен орган.

VI. ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ ДО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯТА ПО ДЕЛА ВЪВ ВРЪЗКА С НАСЛЕДЯВАНЕ

По отношение на признаването се повтаря правната уредба от Регламентите Брюксел , а именно , реше-

нията, постановени в държава членка, се признават в другите държави членки, без да се изисква каквато и да е специална процедура. Основанията за отказ са свързани с констатиране от съда на явно противоречие с общественения ред (*ordre public*) в държавата членка, в която се иска признаване или нарушаване на правото на защита на страна в процеса, когато то е постановено в отсъствието на страната, ако актът за образуване на производството или равностоен документ не е връчен или съобщен на ответника своевременно и по начин, който би му позволил да се защити, освен ако ответникът не е упражнил правото си да оспори решението, въпреки че е имал възможност да направи това или решението е несъвместимо с решение, постановено в производство между същите страни в държавата членка, в която се иска признаване или е несъвместимо с решение, постановено по-рано в друга държава членка или в трета държава в производство по същия предмет и между същите страни, при условие че по-ранното съдебно решение отговаря на условията, необходими за признаването му в държавата членка, в която се иска признаване. Подобно на уредбата в предходните регламенти и тук е въведена изричната забрана за преразглеждане по същество на постановено в държава членка решение.

Вероятно по вече изпитания способ, чрез изменение на ГПК, разпоредбите за изпълнение на тези решения ще продължават да се регламентират по аналогичен на вече създадения ред от националното ни законодателство, като в съществуващата уредба на Глава 57 и 58а от ГПК. В чл.621 от ГПК е предвидено, че съдебно решение или друг акт се зачита от органа, пред който се предявява, включително от органите по регистрацията (предполагам че законодателят има предвид гражданската регистрация), въз основа на препис, заверен от постановилия го съд, и придружаващото го удостоверение. Освен инцидентно е предвидено и признаване по съдебен ред, което се извършва по молба на заинтересованата страна пред окръжния съд по постоянния адрес на насрещната страна, а ако тя няма постоянен адрес на територията на Република България - по своя постоянен адрес. Когато и заинтересованата страна няма постоянен на територията на Република България, искането се предявява пред Софийския градски съд. Съдът се произнася с разпореждане, което има значението на решение, постановено в исков процес и предпоставка за допустимостта на молбата е представяне на препис от акта, заверен от постановилия го съд, и удостоверение за влизането му в сила.

VII. УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА НАСЛЕДЯВАНЕ

За да бъде постигната поставената цел - бързото, лесно и ефективно уреждане на наследяване с трансгра-

нични последици в рамките на ЕС, наследниците, заветниците, изпълнителите на завещанието или управителите на наследственото имущество следва да могат лесно да докажат правното си положение и правата си в друга държава членка, например в държава членка, в която се намира наследствено имущество, поради което се предвижда създаването на еднотипно удостоверение — европейско удостоверение за наследство, което да бъде издавано с цел да се ползва в друга държава членка. Това удостоверение няма да заменя националните документи, които се използват за сходни цели в държавите членки, но с оглед на наличието на „удостоверение за наследници“, предвидено в националното ни право следва да се помисли за изменение на едно от двете наименования, за да се избегне неволното заблуждение на лица без юридическо образование. Предвижда се органът, който издава удостоверението, да има предвид формалностите, свързани с регистрацията на недвижима собственост в държавата членка, в която се води регистърът, поради което следва да се предвиди обмен на информация между държавите членки относно тези формалности. Не е предвидено задължително използване на удостоверението, нито съдебните и други органи могат да изискват от гражданите да представят такава.

Предвижда се, удостоверението да бъде издадено в държава членка, чиито съдилища са компетентни по силата на настоящия регламент, като определянето на конкретния орган се извършва от ДЧ, за което тя уведомява Комисията. Не е задължително тези органи да са съд, възможно е това да е администрация или други органи, компетентни в областта на наследяването, например нотариуси. Освен това всяка държава членка следва да може да определя в националното си законодателство дали издаващият орган може да привлича други компетентни органи в процеса на издаване, например органи, компетентни да приемат писмени декларации в присъствието на свидетел вместо клетвени декларации.

Удостоверението не е изпълнителен титул, но ще притежава доказателствена сила с презумпцията, че посочва точно елементите, които са предвидени в приложимото към наследяването право или в друго право, приложимо към специфични елементи, като материалноправната действителност на разпорежданията с имущество в случай на смърт. Доказателствената сила на удостоверението не обхваща въпроса за установяването на бащинство или въпроса дали определен актив е принадлежал на починалия.

Всяко лице, което се е позовало на доказателствената сила на удостоверението, когато е извършило плащания или е предало владението върху наследствено имущество на лице, посочено в качеството си на на-

следник или заветник, следва да се ползва с подходяща защита, ако е действало добросъвестно, като се е основавало на точността на информацията, съдържаща се в удостоверение. Със същата защита следва да се ползва всяко лице, което, като се е основавало на точността на информацията, съдържаща се в удостоверение, закупи или получи наследствено имущество от лице, посочено в удостоверението като оправомощено да се разпорежда с такова имущество. Защитата следва да се гарантира, ако се представят все още действителни заверени копия.

Предвижда се компетентният орган да издава удостоверението при поискване, като оригиналът на удостоверението следва да остане при издаващия орган, който следва да издаде едно или повече заверени копия от него на заявителя и на всяко друго лице, което прояви законен интерес. Държавите членки следва да осигурят възможност за обжалване на решенията на издаващия орган, включително на решенията за отказ на издаването на удостоверение. Когато удостоверението се поправя, изменя или оттегля, издаващият орган следва да уведоми лицето, на което са издадени заверени копия, с цел да се избегне неправомерното използване на тези копия.

Комисията следва да изработи образец на удостоверението и да го предостави по подходящ начин и в превод на всички езици на държавите членки. С цел улесняване на прилагането на регламента се предвижда задължение за държавите членки да предоставят информация относно своето законодателство и производства, свързани с наследяването, в рамките на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела, създадена с Решение 2001/470/ЕО на Съвета, като за да се даде възможност за навременно публикуване в Официален вестник на Европейския съюз на цялата информация от значение за практическото прилагане на регламента, държавите членки следва да предоставят тази информация на Комисията, преди регламентът да започне да се прилага. По същия начин, за да се улесни прилагането и да се даде възможност за използване на съвременни комуникационни технологии, следва да се предвидят стандартни формуляри за свидетелства, които да бъдат предоставяни във връзка със заявление за декларация за изпълняемост на решение, автентичен акт или съдебна спогодба и за прилагане на европейското удостоверение за наследство, както и за самото удостоверение.

VIII. ОБОБЩЕНИЕ

Правилното функциониране на вътрешния пазар следва да се улесни с отстраняването на пречките пред свободното движение на хора, които гнес са из-

правени пред трудности при упражняване на правата си в областта на наследяването с трансгранични последици. Регламентът цели да предостави на гражданите възможност да организират предварително своето наследяване, както и да създаде еднообразна и предвидима среда за решаване на трансгранични спорове във връзка с наследяване. Не е необходимо да се акцентира върху правната и фактическа сложност на споровете във връзка с наследяване, с които всеки практикуващ гражданско и търговско юрист се е сблъсквал в практиката си. Наличието на международен елемент понякога поставя на пръв поглед непреодолимо препятствие пред разрешаване на спора. В този смисъл, разгледания по-горе Регламент е стъпка в правилна посока и независимо от всички недостатъци, които ще открием с времето в правната рамка, която създава Регламентът, опитът от прилагането на вече действащото европейско законодателство по граждански и търговски дела определено е оптимистичен.

Съдия Дарина Костова



БЪЛГАРО – ТУРСКИ НОТАРИАЛЕН СЕМИНАР

ПЛОВДИВ, СЕПТЕМВРИ 2013 ГОД.

Като поредна стъпка по пътя на добросъседските колегиални отношения, на 14 септември 2013 г. в гр. Пловдив се проведе съвместен семинар на Нотариалната камара на Република България и на Регионалната камара на гр. Истанбул, РТурция.

От турска страна присъстваха г-н Метин Суабатмаз - зам. председател на Националната камара на нотариусите на РТурция, г-жа Селих Демиркир - председател на Дисциплинарната комисия на Националната камара на нотариусите на РТурция, г-н Хикмет Каплан - председател на нотариалната камара на гр. Истанбул, г-н Тамер Алгюл - член на ръководството на нот. камара на гр. Истанбул и още 24 нотариуси от гр. Истанбул.

От българска страна присъстваха: г-н Красимир Катранджиев - председател на Съвета на нотариусите, г-жа Милена Илчева - зам. председател на Съвета на нотариусите, както и членовете на Съвета на нотариусите: г-жа Теодора Вуцова, г-н Дарин Трифонов, г-н Обретен Обретенков, г-жа Диана Иванова, г-н Светлозар Йорданов, представители на ръководствата на Регионалните колегии и нотариуси от цялата страна.

Разгледани бяха следните теми:

1. Търговско право и фирмено право. Какви фирми могат да регистрират на територията на РБългария граждани на РТурция? Каква собственост и в частност какви недвижими имоти могат да придобиват с тези фирми на територията на РБългария граждани на РТурция?

2. Електронна поща и нотариалните удостоверения. Учредяване на дружество в електронна среда.

Двете теми предизвикаха оправдан интерес и въпроси и присъстващите нотариуси, на които бе отговорено изчерпателно. Като особеност може да отбележим обстоятелството, че разработването и въвеждането на електронната система е дело на специално създадена от Нотариалната камара на РТурция фирма, а не от външна такава. Резултатите от въведената електронна система са много добри. Напр. за прехвърляне собствеността на автомобил са необходими само 5 мин. За българските нотариуси интерес предизвикаха и някои устройствени и организационни правила в работата на Организацията на турските нотариуси. Те са 3 категории в зависимост от стажа и местоработата.

- III-та категория - със стаж до 5 год. работят в малки населени места

- II-ра категория - стаж до 10 год. работят в по-големи градове

- I-ва категория със стаж над 12 год. и работят в Анкара, Истанбул и други големи градове.

За сведение - в 20-милионния Истанбул работят 300 нотариуси. Всяка нотариална кантора има между 5 и 8 служители.

До 30 % от месечния оборот остава за нотариалната кантора, а останалите 70 % се превеждат в Камарата. Последните се разпределят на всяко тримесечие по равно на всички нотариуси, независимо от категорията и местоработата им. По този начин в голяма степен са пресечени възможностите за нелоялна конкуренция.

Друг интересен въпрос е застраховането за професионална отговорност. То се извършва от Нотариалната камара и е за сметка на същата. Също така има изградени:

- Фонд за подпомагане на нотариусите
- Фонд за допълнително здравно осигуряване
- Пенсионен фонд

Разяснения по тези въпроси бяха дадени от г-н Метин Суабатмаз, зам. председател на Националната камара на нотариусите на РТурция.

В този си вид нотариалната дейност в РТурция е организирана със закон от 1972 г.

От българска страна лекцията беше изнесена от проф. д-р Иван Русчев, преподавател в СУ „Климент Охридски“, който подробно запозна гостите от Турция с въпросите, свързани с това какви фирми могат да се регистрират в Република България, както и каква собственост и най-вече какви недвижими имоти могат да придобиват с тези фирми или като физически лица на територията на страната. След приключване на лекционната част нотариус Катранджиев отговори на въпросите, които колегите от Турция зададоха. Същите бяха свързани най-вече с начина, по който се прехвърля правото на собственост върху недвижими имоти в Република България и задълженията на нотариуса във връзка с това.

В рамките на семинара бе организирано посещение на стария град и други забележителности на Пловдив, Одриския тракийски храм в околностите на Старосел и винарската изба в Старосел. Организацията на мероприятиято бе възложена на Пловдивската регионална колегия в лицето на нейния председател - Нотариус Светлозар Йорданов, като в начинанието си пловдивските колеги бяха подкрепени финансово от регионалните колегии на Варна и Бургас.

Колегите от Турция оцениха високо проведеното съвместно мероприятие. Те изразиха своята благодарност за гостоприемството, като отправиха и покана за провеждане на нова среща в Истанбул.

*Информацията е подготвена от
Светлозар Йорданов, член на Съвета на нотариусите
и Председател на Регионална нотариална
колегия – гр. Пловдив.*



109-ТИ КОНГРЕС НА ФРЕНСКИЯ НОТАРИАТ - ГР. ЛИОН, ФРАНЦИЯ, 17-19.06.2013Г.

В периода 17-19.06.2013г. в гр. Лион, Република Франция, за 109-ти път от началото на своето съществуване в съвременния си вид, Френският нотариат проведе своя редовен конгрес. Конгресите се организират ежегодно, като прекъсвания е имало само по време на двете световни войни - факт, който потвърждава, че настоящата организационна форма на обединение на всички нотариуси в Р. Франция е установена преди повече от век. Дългата негова история и доказвата многократно обществена полза от неговата дейност са главните причини довели до трайно утвърденото, стабилно и достойно място на нотариата в обществената структура на държавата, до високия авторитет и доверие, с което се ползва и до извоюваната позиция на фактор в държавата, с който всички - държавни органи, неправителствени структури и отделните субекти се съобразяват. По този начин най-синтезирано и точно може да се обобщи впечатлението за Френския нотариат, с което остава един външен за Френската нотариална камара, но същевременно запознат със същността и деонтологията на нотариалната професията човек, каквито бяха чуждестранните делегати, включително и двамата представители на българския нотариат- нот.Светлин Микушински и нот. Даниела Иванова.



С президента на CNUE Ф. Молитор

Откриването на конгреса и пленарните заседания протеклоха в Амфитеатъра на Международния конгресен център на гр.Лион. В тържествената атмосфера на най-значимия форум за френския нотариат, с участието на около 2000 френски нотариуси, около 100 чуждестранни делегати - нотариуси от 32 страни и с личното участие на Министъра на правосъдието и пазителя на държавния печат на Р.Франция г-жа Кристиан Тобира, на кмета на града домакин Лион г-н Жерард Колом, на генералния директор на Депозитната каса г-н Жан-Пиер Жуие, на председателя на Висшия съвет на френския нотариат нотариус Жан Тарад, на досегашния председател на Нотариалната камара на област Рона, в която попада и градът домакин- нотариус Жан-Пиер Прохаска и встъпилата съвсем скоро в мандат и вече настоящ председател на същата областна камара- нотариус Каролин Кордини, университетски преподаватели и представители на научните среди, главният докладчик на конгреса, нотариусът от Бордо Пиер-Жан Мейсон откри конгреса и очерта неговите четири основни теми, групирани за разглеждане в четири комисии.



Нот. Иванова и нот. Жан-Пиер Прохаска

В приветствието си към конгреса, кметът на гр. Лион г-н Жерард Колом разкри особенностите, перспективите и амбициите за растеж на гр.Лион

и проекта „Гранд Лион“ през призмата на ролята и приноса на нотариуса, както и очакванията към него като гарант на законосъобразното и стабилно развитие на сделките. Той характеризира професията на нотариуса като основна за обществото, след като нейн резултат за една година са 20 мил. посещения при нотариус и издадени над 4 мил. автентични акта. Кметът на Лион изтъкна, че нито един голям проект на държавата не може да бъде реализиран без участието на нотариуса, което предопределя тяхното място в конструкцията на обществото и завърши с оптимистичната прогноза, че кризата ще бъде преодоляна с общите усилия на всички.

Приветствие към конгреса отправи и Председателят на Висшия съвет на нотариата Жан Тараг, който подчерта, че цени високо подкрепата и съдействието, което получава Френския нотариат от държавата и специално от Министъра на правосъдието и пазител на държавния печат, след което специално благодари на Министъра за пълното съдействие, което винаги е оказвала на камарата и специално на него като нейн председател включително и за това, че никога не е отклонявала негов телефонен разговор, независимо късния час, в който е бил провеждан.

Министърът на правосъдието г-жа К.Тобира не само присъства, но и активно участва в първия ден от работата на конгреса. От официалната трибуна и от самото негово откриване, министърът изслуша внимателно всички доклади, изказвания и приветствия, след което последна за предобедната сесия взе гумата. В пространствено изложение, в продължение на повече от един учебен час, без предварително написани приветствия или доклади, министър Тобира разкри, че познава дълбоко същността на френския нотариат, неговите специфики, проблеми и очаквания, катко и декларира своята пълна готовност за подкрепа и тази на правителството на Франция на усилията да бъдат отстоявани неотклонно пред европейските институции позициите и принципите на нотариата от латински тип. Въпреки дълбочината на проблематиката, в която министърът навлезе, в цялото ѝ изложение преобладаваше духа на добронамереност и откритост, провокирани от нейното усещане, че се намира в приятелска среда на колеги и единомишленици в общата държавна политика за гражданска сигурност и стабил-

ност, в която конкретна роля имат и държавата и нотариусите.



Министър К.Тобира - слово

Първото, което се откроява в спецификата на конгреса е неговото предметно съдържание. Същото е с практическа и нормотворческа насоченост, поради което повече се доближава до научна конференция отколкото до редовно годишно събрание на съсловна професионална организация.

Главната тема на конгреса беше „Публичната собственост – въпроси и проекти“, която е продиктувана от сериозните компетентности на френските нотариуси в сферата на всяка една от четирите вида публични собственности (държавна, общинска, регионална и собственост на колективи), които са сходни с техните правомощия по отношения на частната собственост. Може да се каже, че дори тя е по-голяма в сравнение с тази по гражданските сделки с частни лица предвид засиления обществен интерес и чувствителност при нея. Нотарусът участва във всяка една сделка по прехвърляне на публична собственост, включително в етапа на нейната подготовка – определяне на подлежащите на прехвърляне обекти, оценка на фактическа и техническа годност на същите като условие за допустимост за прехвърляне на имотите и определяне на пазарната им оценка.

Работата на конгреса протече в четири комисионно озаглавени тематично според съдържанието на разглежданите в тях различни аспекти на публичната собственост:

ПЪРВАТА КОМИСИЯ титулована „РЕШЕНИЯ“ имаше за предмет на изследване и предложения процесите по вземане на решенията свързани

с публичната собственост. Нейн председател беше ФРАНСОА ДЕВО, нотариус в Бурбург и докладчици: КРИСТОФ ДЮШАНЖ, нотариус в Рубе и САРА ОЛАНДЕ-ВАНДЕНБОШ, нотариус в Бетюн;

ВТОРАТА КОМИСИЯ под логото „ПРОДАЖБИ“ се занима с проблемите около ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА СОБСТВЕНОСТТА под председателството на АНРИ МОРЕ, нотариус в Сен-Бриюк и докладчик: ПИЕР ТАРАД, нотариус в Париж;



Анри Море и Пиер Тарад - Втора комисия

ТРЕТАТА КОМИСИЯ с наименование „ОЦЕНЯВАНЕ“ дискутираше по въпросите на УПРАВЛЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПУБЛИЧНАТА СОБСТВЕНОСТ с председател МАРИ-ЕЛЕН ПЕРО ОЖРО-Ю, нотариус в Шеврьоз и докладчик: БЕРНАР ДЕЛБОРМ, нотариус в Шоле;

ЧЕТВЪРТАТА КОМИСИЯ под заглавие „ЖИЛИЩА“ се концентрира около СЪЗДАВАНЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ ЖИЛИЩА под председателстването на КРИСТОФЕР ШИРУЗ, нотариус в Париж и докладчик ЕЛЕН ШОС, нотариус в Нюсюр-Сен.

Всяка отделна комисия се ръководеше от председател и отделно един или двама докладчици. Същите предварително са изследвали определени аспекти на отношенията в сферата на публичната собственост свързани с темата на съответната комисия, както и действаща правна уредба по нея. В хода на този анализ, докладчиците изтъкваха пропуските в уредбата, на които са се натъкнали, неясно или непълно регламентирани въпроси нуждаещи се от по-прецизна или нова правна уредба. Тяхният анализ по конкретно

разглежданото правоотношение завършваше със законодателно предложение, оформено в конкретно формулиран текст, предварително раздаден в материалите на конгреса и излъчван на видеостена. След запознаването с проблема, пропуските или неточностите в закона и направените проекто-предложения, се пристъпваше към тяхното обсъждане в залата. Направи впечатление активността на делегатите, които аргументирано коментираха по обсъжданите теми и направените предложения, след което се пристъпваше към гласуване на същите. По този начин във всяка от четирите комисии на конгреса бяха приети по четири законодателни предложения.

Предвид мащабите на залата, гласуването ставаше с предварително раздадени на всеки делегат картонена табела с дръжка и видима кръгла част с диаметър около двадесет и пет см., на която от едната страна, на зелен фон е изписано „да“, а на гърба с червено „не“. По този начин резултатите ставаха веднага и ясно видими и удобни за преброяване. След гласуването, председателят на комисията обявяваше приемането на всяко законодателно предложение, което се отбелязваше и със специален звуков сигнал слагащ край на съответния цикъл. След това комисията преминаваше към следващото законодателно предложение, като процесът се движеше в същия алгоритъм-поставяне на проблема, разкриване на пропуските или несъвършенствата в действаща уредба, обосноваване необходимостта от промени или допълнения, проекто-предложение, обсъждане и гласуване.

По този начин, конгресът се превърна в един своеобразен нормотворчески орган, след работата на който така направените предложения за законодателни промени, вече обсъдени и одобрени от цялата камара, ще бъдат представени на компетентните законодателни органи за тяхното по-нататъшно процедурно и превръщането им в норми на позитивното право.

Гостите на конгреса останахме приятно впечатлени от атмосферата и духа на конгреса. Въпреки високо отговорния характер на този форум и неговия мащаб като присъствие, участие и съдействие на повече от 3000 души, конгресът премина изцяло в дух на непринуденост, приятел-

ска атмосфера и колегиалност. Сериозният тон, винаги когато позволяваше темата беше заменен с разведдряващи атмосферата примери или афоризми. Например, за да въведат по-образно и естествено аудиторията в проблема на управлението и вземането на решения при колективната собственост и по-точно в неяснотата, която създава в правните субекти определени текстове, водещите на втората комисия – нотариусите Анри Море и Пиер Тараг излязоха от лекторските банки и заеха места в края на сцената, аранжиран като квартално бистро, в което сегайки на високи столчета вече като двама колеги – млад и по-опитен, водеха непринуден разговор помежду си разсъждавайки върху правата и задълженията им като колективни собственици на една сграда заедно с държавата и търсеха отговори на неясните им въпроси. В други случаи, разискванията по определена тема прерастаха в кръгли маси, при което на сцената място заемаха юристи от академичните среди и други нотариуси от аудиторията.

Съпътстващо конгреса мероприятие беше годишното заседание на Асоциацията на нотариусите франкофони, в която членува и Българският нотариат. На заседанието беше представен отчет за дейността и разходвания бюджет за изтеклата година, както и се прие бюджета за следващата година.

В рамките на конгреса, по инициатива и покана на Френския нотариат беше насрочена и проведена двустранна среща между представители на Френския и Българския нотариат. От френска страна в срещата участва лично Председателят на Висшия съвет на нотариата Жан Тараг, представителят на международния отдел на Висшия съвет нот.Тиери Вашон и Жан – Люк Вервангье представител на Парижката камара. Предмет на обсъждане беше подновяването на двустранния, двугодишен договор за сътрудничество между двата нотариата, който изтече на 13.06.2013г. От френска страна нямаше предложения за допълнение или изменение на договора, поради което предложението беше да остане в същия вид при неговото продължаване. Информирахме френските колеги, че ни предстои честване на 15 годишен юбилей от учредяването на Българската

нотариална камара и стартирането на свободния нотариат в Р.България, както и че ще бъдем радостни да бъдат наши гости на това значимо за нас събитие, в рамките на което да се подпише продължението на двустранния договор за сътрудничество.

Като подходящи и скоро предстоящи съвместни мероприятия в рамките на договора дискутираме около две на този етап: Консултации от български нотариуси на френски граждани във Френския културен институт в София и консултации от Френски нотариуси на български граждани в посолството на Р.България в Париж.

Като второ съвместно мероприятие коментирахме съвместен семинар по време съвпадащо с честването на 15 годишния ни юбилей, по теми свързани с актуалните към момента Европейско удостоверение за наследство и Регламент по наследяването. Като примерни теми формулирахме следните:

1.Компетентност и обем на правомощията на нотариатите от страните членки на ЕС по отношение на удостоверенията за наследство. Съдържание на издаваните удостоверения за наследство- сравнителна характеристика.

2.ЕУН и перспективите на Френския нотариат във връзка с неговото издаване. Необходимост от нормативни промени за възлагане от страна на държавата на тази компетентност.

*Информацията поднесоха
българските делегати на конгреса -
нотариус Светлин Микушински
и нотариус Даниела Иванова.*



Проф. Д.ю.н. Методи Марков

ЗА ДЕЙСТВИЕТО НА КОНСТАТИВНИЯ НОТАРИАЛЕН АКТ

Наскоро ГК на ВКС се произнесе с Тълкувателно решение по един противоречиво разрешаван въпрос, свързан с действието на констативните нотариални актове.

В ТР № 11/2012 г., постановено по т.г. № 11/2012 г. ОСГК прие, че констативният нотариален акт не се ползва с материална доказателствена сила, но оспорващата го страна носи доказателствената тежест да обори признатото от нотариуса право на собственост.

В чл. 587 ГПК е уредена възможността собственикът или носителът на вещно право върху имот, който няма документ за правото си, да може да се снабди с нотариален акт, с който нотариусът го признава за собственик, респ. за титуляр на съответното вещно право. За да издаде такъв акт, нотариусът трябва да се увери, че действително молителят е собственик. Доказването на собствеността от молителя може да стане по два начина:

- 1) с надлежни писмени доказателства; или
- 2) чрез обстоятелствена проверка за придобиването на собствеността по давност.

В отлика от всички останали нотариални удостоверения, в тези случаи нотариусът удостоверява права. Ето защо, въпросът за доказателствената сила на акта относно притежанието на правата е централният въпрос за действието на констативния нотариален акт.

1. Поставените пред ОСГК по т.г. № 11/2012 г. въпроси всъщност са два. Първият от тях е дали констативният нотариален акт се ползва с материална доказателствена сила. Оттам като че ли следват логично двата противоположни извода по втория въпрос:

- 1) ако се приеме, че актът се ползва с материална доказателствена сила, оспорващата страна трябва да докаже липсата на признатото с акта вещно право;
- 2) ако се възприеме тезата, че актът не се ползва с материална доказателствена сила, то страната, която се ползва от акта, трябва да докаже собствеността при оспорване.

В практиката на ВКС са застъпени две противоположни разбираня.

1.1. Според преобладаващото в практиката на ВКС становище, по правната си природа нотариалният акт, с който се признава право на собственост или други вещни права върху недвижим имот, е официален свидетелстващ документ по смисъла на чл. 179, ал. 1 ГПК с обвързваща доказателствена сила досежно признатото от нотариуса право.

Например, в р. № 122/2012 г. по гр.г. № 1472/2011 г. на IV г.о. се приема, че „...В случаите, когато предпоставки-

те за придобиване на собствеността са установени в охранително производство по чл. 587, ал. 1 ГПК и е издаден констативен нотариален акт – т. е. предмет на материализираното удостоверение изявление на нотариуса е, че молителят е собственик на такава имуществено (придобито по силата на определен юридически факт, съставляващ титул за собственост - чл. 17а от ЗППДОП отм.), при оспорване от насрещната страна на така констатираните права на собственост, се размества доказателствената тежест в процеса за това обстоятелство. Според съда констативният нотариален акт за собственост, издаден по реда на чл. 587, ал. 1 ГПК, легитимира като собственик своя титуляр с доказателствена сила спрямо всички. Тази доказателствена сила важи до доказване на противното и всяко трето лице, на което той се противопоставя може да доказва, че титулярът на нотариалния акт не е собственик, чрез доказване на невярността на констатациите на нотариуса.

В Решение № 559/2011 г. по гр.г. № 5317/2008 г. на I г.о. е дадено разрешение на въпроса за доказателствената тежест при оспорване на констативен нотариален акт за собственост, като е прието, че актът е официален свидетелстващ документ, ползва се с формална доказателствена сила до установяване на неговата неистинност, като доказателствената тежест за това лежи върху страната, която го оспорва с оглед чл. 154, ал. 3 ГПК/отм./.

Решение № 397/2010 г. по гр.г. № 711/2009 г. на I г.о. също е в този смисъл – че доказателствената тежест за опровергаване изводите на нотариуса относно придобиване на имот по давност пада върху страната, която ги оспорва, като обаче намира, че не е необходимо оспорването да стане по реда на чл. 154 ГПК/отм./, респ. чл. 193 от действащия ГПК.

В Решение № 1021 от 04.03.2010 г. по гр.г. № 23/09 г. на I г.о. се приема, че констативният нотариален акт представлява официален удостоверителен документ и има посочена с чл. 143 ГПК /отм./ доказателствена сила. При оспорването му съгласно чл. 154 ал. 3 ГПК /отм./ тежестта за опровергаване на придобивното основание е на страната, на която този нотариален акт се противопоставя.

Същото разрешение е дадено и в по-старата практика. В ТР 178/1986 г. на ВС. ОСГК се посочва, че „...с издаването на нотариален акт за собственост на недвижим имот по обстоятелствена проверка на лице, което не е собственик на имота, се поражда спор за правото на собственост между това лице и собственика“, в случай

че някой друг е собственик на имота. С него се създава несигурност за правото на собственост на собственика на имота. Нарушава се неговото право пълноценно да упражнява правомощията си на собственик. Нотариалният акт се издава от нотариуса в едно охранително производство. Той е удостоверяващ официален документ и има посочена с чл. 143 ГПК (отм.) доказателствена сила. Тежестта за доказване на неговата неистинност пада върху този, който го оспорва, съгласно чл. 153, ал. 3 ГПК (отм.).

1.2. Отделни състави на ВКС са формирали практика в обратен смисъл.

Така например, в решение № 173 от 27.07.2010 г. по гр.г. № 5166/08 г. на IV г.о. се приема, че констативният нотариален акт не се ползва с обвързваща материална доказателствена сила в констатацията си за титуляра на правото на собственост, като при оспорване на тази констатация страната, в чиято полза е издаден акта, следва да докаже фактите, обуславящи съответното придобивно основание.

2. По въпроса за доказателствената сила на констативния нотариален акт ВКС приема следното:

„Нотариалният акт, с който се признава право на собственост върху недвижим имот по реда на чл. 587 ГПК, не се ползва с материална доказателствена сила по чл. 179, ал. 1 ГПК относно констатацията на нотариуса за принадлежността на правото на собственост, тъй като такава е присъща на официалните свидетелстващи документи за факти.“

Изложени са следните съображения:

1) дейността на нотариуса в това производство не е свидетелстваща, каквато е при останалите нотариални производства, а решаваща;

2) нотариусът не удостоверява юридически факти, а се произнася по съществуването на едно право. Съдържащата се в нотариалния акт по чл. 587 ГПК констатация за принадлежността на правото на собственост, респ. на ограниченото вещно право, представлява правен извод на нотариуса, а не удостоверен от него факт и поради това е извън доказателствената сила на документа нотариален акт, определена по смисъла на чл. 179, ал. 1 ГПК.

В този смисъл е и изразеното отдавна в доктрината разбиране – че доказателствената сила на нотариалния акт обхваща само констатациите на нотариуса относно: времето и мястото на съставяне на акта, органа и участващите в производството лица, техните изявления и действия, представените документи, прочитането на акта.

3. Легитимиращ ефект на констативния нотариален акт.

Същевременно в мотивите към решението се сочи, че констатацията на нотариуса относно притежанието на правото не е лишена от доказателствено значе-

ние. Издаването на констативен нотариален акт за собственост е предшествано от проверка дали молителят е собственик на имота – било то въз основа на представени документи (чл. 587, ал. 1 ГПК) или чрез т.нар. обстоятелствена проверка, включваща разпит на трима свидетели (чл. 587, ал. 2 ГПК). След преценка на тези доказателства нотариусът прави своя извод относно принадлежността на правото на собственост като издава мотивирано постановление, а въз основа на него, ако признава собствеността, издава нотариален акт. Въпреки липсата на изричен законов текст, който да признава доказателствена сила на констативния нотариален акт относно признатото право на собственост, тя се признава в правната доктрина. Такова е било положението и при действието на отменения Закон за гражданското съдопроизводство.

В тълкувателното решение се посочва, че констативният нотариален акт е резултат на специално уредено от закона производство за проверка и признаване съществуването на правото на собственост, поради което притежава обвързваща доказателствена сила за третите лица и за съда като ги задължава да приемат, че посоченото в акта лице е собственик на имота. В това се изразява легитимиращото действие на нотариалния акт за принадлежността на правото на собственост. Това легитимиращо действие важи спрямо всички. Ако така създадената легитимация на собственика не може да бъде упражнена пред съд, би се изгубил смисълът от законодателното уреждане на този вид нотариални актове в нашето право.

Представеният пред съд констативен нотариален акт съдържа извод на нотариуса за съществуването на правото на собственост и следва да се приеме за верен от съда. Но щом издаването на акта е в резултат от едно безспорно охранително производство, то следва да бъде допустимо всяко трето лице, на което се противопоставя актът, да може да доказва противното.

4. Оспорването.

Съгласно чл. 537, ал. 2, пр. 3 ГПК нотариалният акт се отменя, когато бъде уважена претенция на трето лице срещу титуляра на акта. Спорът трябва да бъде решен по исков ред и третото лице, което счита, че негови права са засегнати от акта, не може да се защитава с възражение.

Тъй като нотариалното производство е едностранно и не разрешава правен спор, то констативният нотариалният акт, удостоверяващ принадлежността на правото на собственост може да бъде оспорван от всяко лице, което има правен интерес да твърди, че титулярът на акта не е собственик.

Искът е установителен, но последица от уважаването му е и отмяната на акта от съда, която се постановява служебно, т.е. и без да е била изрично поискана. Тази

отмяна не води до правна промяна, а се налага с цел да бъде лишено лицето, ползващо се от констативния нотариален акт от неговото легитимиращо действие. Искът може да се предяви и като инцидентен установителен иск в производство по иск за собственост от или срещу третото лице.

Това оспорване не се развива по правилата на чл. 193 ГПК, тъй като не касае истинността на документа нотариален акт, а съществуването на удостовереното с него право.

Материалноправните предпоставки на иска по чл. 537, ал. 2 ГПК са две:

1) ищецът трябва да докаже своето вещно право върху имота, което е засегнато от издадения акт (това пр http://kurier.bg/thumbnail.php?file=_____696912113.jpg&size=article_medium або обуславя правния му интерес от предявяването на този установителен иск);

2) пак той трябва да докаже неверността на извършеното удостоверяване на правото на собственост на ответника.

За да отпадне легитимиращото действие на акта е необходимо да се докаже, че титулярът не е бил или е престанал да бъде собственик.

Това опровергаване верността на изводите на нотариуса може да стане чрез доказване на различни пречки за придобиване на правото от титуляра по акта, като например:

- може да се докаже, че фактическият състав на придобивното основание не се е осъществил – например, че показанията на свидетелите при обстоятелствената проверка са били лъжливи;

- може да са били налице пречки по отношение титуляра на акта да придобие признатото право – например имотът е бил публична собственост на държавата или на община;

- може да се окаже, че признатото право се е погасило или е било прехвърлено другиму след издаване на акта;

- пречка за придобиване на правото от титуляра по акта може да бъде право на ищеца да иска възстановяване на нахърнена запазена част по чл. 30 ЗН;

- възможно е ищецът да притежава права, които изключват удостовереното в полза на ответника право.

Констативният нотариален акт не изключва възможността собствеността да е придобита много преди съставянето на нотариалния акт, а също така и по-късно, ако нужният срок, релевантен за владението на вещта изтече след съставянето на нотариалния акт. От значение е кога е изтекъл нужният по закон срок на фактическата власт, упражнявана с намерение за своене. Това е и моментът на придобиване на собствеността по давност и за този резултат е без значение дали владеецът се е снабдил и с нотариален акт по обстоятелствена проверка. Така, ако е било извършено прехвърляне от предишния собственик след изтичане на давността

и приобретателят оспорва нотариалния акт, издаден на владееца по обстоятелствена проверка, искът по чл. 537, ал. 2 ГПК няма да бъде уважен и действието на придобивната давност ще бъде зачетено от съда.

5. Въпросът за доказателствената тежест.

При оспорването на удостовереното от нотариуса право на собственост не намира приложение редът по чл. 193 ГПК за оспорване истинността на документ.

В тълкувателното решение се приема, че при оспорване на признатото с акта право на собственост тежестта за доказване се носи от оспорващата страна.

Оспорващата страна носи доказателствената тежест за оборването на констативния нотариален акт само когато не разполага с документ за собственост.

Когато и двете страни в правния спор легитимират с нотариални актове правото си на собственост върху имота (било констативни или такива за правна сделка), то разпределението на доказателствената тежест при оспорването ще се извърши по общото правило на чл. 154, ал. 1 ГПК, като всяка страна следва да докаже своето право, т.е. фактическият състав на съответното удостоверение от нотариуса придобивно основание. При това съдът ще прецени кое от двете права изключва другото и е довело до неговото изгубване на основание чл. 99 ЗС. Следва да се отбележи, че когато нотариалният акт на ищеца е за правна сделка защитата му може да се изчерпи само с това, че негов праводател (пряк или косвен) е ответникът.

Доказателствената сила на акта не може да бъде отречена поради липсата на доказателствата за факти, констатирани от нотариуса или въз основа на предположения за неверност на удостоверените обстоятелства. Необходимо е констатациите на нотариуса да бъдат опровергавани чрез обратно доказване от оспорващата акта страна.

При доказването са допустими свидетелски показания съгласно общите правила на ГПК.

6. Заключение

От изложението става ясно, че ТР № 11/2012 г. на ОСГК потвърждава преобладаващото в доктрината и съдебната практика разбиране за легитимиращото действие на констативния нотариален акт. Това означава, че с издаването му титулярът не само получава доказателство за притежаваното от него право. Той получава и едно немаловажно предимство в един евентуален съдебен спор относно признатото право – в много от случаите той ще се освободи от доказателствената тежест да установява наново пред съда основанието за придобиване на правото, което е било проверено от нотариуса при издаване на акта.

Проф., д.ю.н. Методи Марков



РЕШЕНИЯ НА ВКС

Когато недвижимият имот е предмет на сделка между живи, която подлежи на вписване, той трябва да е описан съгласно изискванията на Закона за собствеността и Правилника за вписванията, тези изисквания са приложими съответно към съдебното решение, признаващо или отричащо права върху имота. В завещание и в предварителен договор е достатъчно всяко описание, което прави възможна идентификацията на имота с оглед отношенията между страните и обстоятелствата при извършването на сделката. Например в завещание „завещавам къщата на внучка М., а вилата - на племенника В.“ е достатъчна индивидуализация както на наследниците (ако от всички внуци само една е М. и от всички племенници само един е В.), така и на имотите (ако наследодателят има само една къща и само една вила, където и да се намират те); в предварителен договор „обещавам да продам вилата във В.“ е достатъчна индивидуализация на имота, ако обещаателят има само една вила (с дворното място) във В. област.

Чл. 19, ал. 3 ЗЗД

Решение № 49 от 29 март 2013г.

по гражд. г. № 363/2012г. IV г.о на ВКС.

Допуснато е касационното обжалване на решението на Софийския апелативен съд от 16.11.2011 г. по гр.г. № 1987/2011, с което е потвърдено решението на Софийския градски съд от 21.03.2011 г. по гр.г. № 414/2008, с което е отхвърлен предявеният иск по чл. 19, ал. 3 ЗЗД. Обжалването е допуснато поради значението на материалноправните въпроси за значението на правото на изкупуване по чл. 33, ал. 1 ЗС в отношенията между обещаателя и приемателя по предварителен договор, за необходимостта предварителният договор да съдържа пълна индивидуализация на обещания имот и за възможността да бъдат потвърдени действия без представителна власт.

1) По първия материалноправен въпрос Върховният касационен съд намира, че когато съсобственици обещават да продадат общ имот, всеки обещава да продаде своята част. Те са обикновени другари и ако за прехвърлянето на някоя от частите има пречка, това не може да се отрази на прехвърлянето на частите на останалите съсобственици. Правото на изкупуване по чл. 33, ал. 1 ЗС принадлежи на съсобственика, който не се е разпоредил (или обещал да се разпорежи) със своята идеална част от обещаната вещ. Той има право с едностранно волеизявление да промени правната сфера на купувача на отчуждената идеална част от вещта, като изкупи при-

добитата част срещу това, което приобретателят е дал. Това са отношения между неразпоредшия се (или необещал да се разпорежи) съсобственик и приобретателя, които не може да бъдат предмет на разглеждане в производството между обещаателя и приемателя, тъй като обещаателят не може да се брани с чужди права. Никакви субективни права не могат да бъдат предмет на разглеждане без участието на титуляря им.

2) По втория материалноправен въпрос Върховният касационен съд намира, че когато предмет на делото е правото на собственост върху недвижим имот, той трябва да бъде индивидуализиран в исковата молба с поне три от границите си. Площ, конструкция, трайно предназначение, начин на обикновено ползване и други допълнителни белези са без значение за индивидуализацията на имота. Когато недвижимият имот е предмет на сделка между живи, която подлежи на вписване, той трябва да е описан съгласно изискванията на Закона за собствеността и Правилника за вписванията, тези изисквания са приложими съответно към съдебното решение, признаващо или отричащо права върху имота. В завещание и в предварителен договор е достатъчно всяко описание, което прави възможна идентификацията на имота с оглед отношенията между страните и обстоятелствата при извършването на сделката. Например в завещание „завещавам къщата на внучката М., а вилата - на племенника В.“ е достатъчна индивидуализация както на наследниците (ако от всички внуци само една е М. и от всички племенници само един е И.), така и на имотите (ако наследодателят има само една къща и само една вила, където и да се намират те); в предварителен договор „обещавам да продам вилата във В.“ е достатъчна индивидуализация на имота, ако обещаателят има само една вила (с дворното място) във В. област. Що се отнася до неиндивидуализирането на имота с граници в исковата молба, това е неин достатък, който подлежи на отстраняване по реда на чл. 100, ал. 3 ГПК, както е посочено в т. 4 от ТР ОСГК № 1 от 17.07.2001 г. по гр.г. № 1/2001. Ако между страните има спор по идентичността, съдът, като прецени всички доказателства (в т.ч. заключение на съдебно-техническа експертиза), следва да индивидуализира имота и посочи точното му описание в диспозитива на съдебното решение, което подлежи на вписване и трябва да удовлетворява изискванията на чл. 6 от Правилника за вписванията.

3) По третия материалноправен въпрос Върховният касационен съд намира, че мнимо представяване е

налице, когато представителят не е надлежно овластен, прекратяването на представителната власт е противопоставимо на третото лице или е налице противопоставим на трети лица порок при учредяването на представителната власт. Извършената чрез представител сделка поражда действие в патримониума на представлявания само ако представителят е имал представителна власт. Извършената от представител без представителна власт сделка може да обвърже представлявания само ако бъде потвърдена от него във формата, която важи за пълномощното. До потвърждаването извършената сделка е висящо недействителна. При отказ от потвърждение договорът става недействителен по отношение на мнимо представлявания, а не абсолютно нищожен (ако договорът ставаше абсолютно нищожен, на нищожността би могла да се позове също насрещната страна, както и трети лица, а това очевидно не е така). Тогава за ненадлежно представлявания възниква правен интерес да оспори извършената сделка с иск за установяване на недействителността ѝ по отношение на него. Той може също (само той) да се позове на липсата на потвърждение и чрез възражение по иска, с който се претендират последици от сключената сделка без представителна власт. И в двата случая в тежест на страната, която претендира да се ползва от сделката въпреки липсата на представителна власт е да докаже наличието на потвърждение в надлежната форма.

Върховният касационен съд, състав на Четвърто гражданско отделение, като разглежда жалбата и провери обжалваното решение с оглед изискванията на чл. 290, ал. 2 ГПК, я намира основателна поради следните съображения: За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че предварителният договор не обвързва обещаелите, тъй като няма данни обещаелите да са предложили обещаната част за изкупуване на техните съсобственици, не е ясно каква е площта на дворното място и един от обещаелите не е подписал предварителния договор нито е потвърдил в писмен акт действията на неупълномощения от него представител. Правилно въззивният съд е приел, че предявеният иск е за обявяване за окончателен на сключен предварителен договор от 14.08.2004 г. Също правилно съдът е приел, че ответниците са собственици на обещания имот, но предварителният договор е подписан от две от съсобствениците - ответниците С. С. Г. и К. С. Д., а третият съсобственик - ответникът В. С. В. не го е подписал. В нарушение на съдопроизводствените правила обаче въззивният съд е приел, че обещаелят В. С. В. не е потвърдил в писмен акт действията на неупълномощения от него представител, не е ясна площта на дворното място и това има правно значение, както и в нарушение на материалния закон е приел, че предлагане-

то или непредлагането на имота на съсобствениците на дворното място има правно значение.

Видно от изложеното обжалваното решение е постановено при съществени нарушения на съдопроизводствените правила и в нарушение на материалния закон, поради което следва да бъде отменено, а делото решено от касационната инстанция съгласно чл. 293, ал. 2 ГПК. По делото е установено, че бащата на ответниците С. В. Р. е бил собственик по наследство на S и д. ч. от ДВОРНО МЯСТО, съставляващо парцел **.* от кв. * по регулационния план на [населено място], [населено място], С., одобрен със Заповед № 387/27.10.1965 г. с площ 775 кв.м., заедно с построената в него СТОПАНСКА СГРАДА-ФУРНА, а заедно със съпругата си З. Г. Р. в съпружеска имуществена общност - на цялата новопостроена в същото дворно място ЕДНОЕТАЖНА МАСИВНА ЖИЛИЩНА СГРАДА, състояща се от стая, кухня и антре с таван и ГАРАЖ. Тримата ответници са деца, които наследяват собствеността при равни дялове. Регулационният план от 1965 г. е приложен, както се установява от приетата съдебно-техническа експертиза, в която е посочено, че цялото дворно място е оградено с ажурна ограда по тези граници. Няма доказателства следващите регулационни планове от 1990 и 2001, г. да са приложени нито данни за приключване на провеждащите се процедури по Заповед № РД 50-27/21.02.2007 на кмета на Район Б., С. о. за изменение на одобрения кадастрален план и за изменение на плана за регулация по имотни граници при действието на ЗУТ. На 14.08.2004 г. ответниците обещават да прогадат на ищцата срещу сумата 10.500,00 евро съществуващата ЕДНОЕТАЖНА МАСИВНА ЖИЛИЩНА СГРАДА, състояща се от стая, кухня и антре с таван и ГАРАЖ, заедно с принадлежите към нея 270 кв.м., съставляващи 8 идеална част от дворното място. При сключването на предварителния договор ответникът В. С. В. е представляван от сестра си С. С. Г., която е подписала предварителния договор от негово име, без да представи писмено пълномощно от него. Такова пълномощно не е представено и в хода на производството по делото. При подписването на предварителния договор приемателката е изплатила като задатък сумата 7.669,00 евро и е поела задължението да изплати остатъка 2.811,00 евро при сключване на окончателния договор. Това задължение е изпълнено с плащането на сумата 5.600,00 лева на 28.02.2005 г. Обещаелят В. С. В. е потвърдил в надлежна писмена форма сключения от негово име предварителен договор: преди сключването на предварителния договор на 03.05.2004 г. той е подписал споразумение да спре предлагането на имота, като е приел задатък от 400,00 лева да се пази от посредника при продажбата и да се прихване от дължимата комисионна при сключване на предварителния договор, а след сключването на предварителния договор той е по-

гписал нотариална покана от 02.04.2008 г. до ищцата, в която се е позовал на предварителния договор, признал е извършените плащания от приемателката и е заявил претенция за плащането на още 1.500,00 лева за допълнителни подобрения и след това на 18.04.2008 г. е подписал протокола от осъществилата се при нотариус Ч. среща за уреждане на отношенията във връзка с отправената поканата. Изложеното се установява от събраните писмени доказателства, заключенията на изслушаните графологични и технически експертизи и разпита на свидетелката К., участвала като посредник между страните.

Видно от изложеното страните са валидно обвързани от сключения предварителен договор за покупко-продажба на процесния имот. Договорът не подлежи на разваляне, тъй като ищцата е изплатила уговорената цена и няма неизпълнени задължения по сключения предварителен договор. Предмет на предварителния договор е ЕДНОЕТАЖНА МАСИВНА ЖИЛИЩНА СГРАДА, състояща се от стая, кухня и антре с таван и ГАРАЖ, заедно с принадлежащата към нея 8 идеална част от ДВОРНОТО МЯСТО. Дали при този предмет на договора е било необходимо сградата с принадлежащата ѝ 8 идеална част от мястото да бъде предложена за изкупуване на съсобственика на другата 8 идеална част от мястото има значение в отношенията между ищцата и другия съсобственик на мястото. Тези отношения са извън предмета на делото. Ответникът В. С. В. е потвърдил извършените без представителна власт действия в надлежна писмена форма, поради което предварителният договор следва да бъде обявен за окончателно не само по отношение на ответниците С. С. Г. и К. С. Д., но и по отношение на него, т.е. изцяло. Ответникът няма право да се откаже от предварителния договор поради разликата в площта на дворното, място. Действително в предварителния договор не е уговорена отделна цена за сградата и отделна цена за принадлежащата ѝ част от дворното място, общата площ на което е 775, а не 540 кв.м. (според данните по делото), но разликата между приетата от страните и действителната площ на принадлежащата земя към сградата не е основание за отказ от договора, а за изменяване (увеличаване или намаляване) на цената съгласно чл. 210, ал. 2 ЗЗД. Насрещен иск за увеличаване на цената не е предявен от ответниците и тази тяхна възможност не е преклудирана. При по-голяма площ на продадения имот или на неговата принадлежност продавачът няма право да се откаже от договора. Той има право да иска само съответно увеличение на цената. Право да се откаже от договора има продавачът, ако не е съгласен да плати увеличение на цената с повече от 1/10. На ищцата Д. К. Д. следва да бъдат присъдени и всички разноски по делото в размер на 7623,00 лева.

При продажба на недвижим имот пълномощното следва да съдържа описание на съществените признаци на конкретния договор, а това е описание на недвижимия имот по площ, граници, местонахождение, тъй като това е съществено, условие на този договор - т.е. необходимо е изрично упълномощаване с индивидуализация на продавания недвижим имот и посочване на цената. Когато договорът за продажба е сключен чрез пълномощник от името и за сметка на продавача, без в пълномощното да е индивидуализиран имота и цената, и без да е извършено потвърждаване от упълномощителя, то договорът е нищожен, поради липса на съгласие.

Чл. 42, ал. 2 от ЗЗД

**Решение № 505/2010/02 септември 2011г.
по гражд. г. № 741/2010г. II г.о на ВКС.**

С определение № 884/27.08.2010 г., постановено по делото е допуснато касационно обжалване на въззивното решение на основание чл.280,ал.1,м.2 ГПК по правния въпрос относно необходимостта от изрично упълномощаване с описание на недвижимия имот при продажба на такъв имот, чрез пълномощник, че индивидуализацията на продавания имот е съществено условие на договора за покупко-продажба, извършен чрез пълномощник на продавача, че сключения договор от представителя без в пълномощното да е индивидуализиран имота и без потвърждаване от упълномощителя е нищожен. С посоченото определение е допуснато касационно обжалване по чл.280, ал.1,м.2 ГПК по правния въпрос по приложното поле на чл.42,ал.2 ЗЗД, че за да се санира действието на договор без представителна власт е необходимо потвърждение на конкретния договор, че потвърждаването на действителността на други пълномощия, какъвто е и смисъла на пълномощното от 22.09.95 г., приложено по делото не може да изпълни саниращата воля по чл.42, ал.2 от ЗЗД.

Върховният касационен съд като взе предвид доводите на страните и извърши проверка на обжалваното решение намира за установено следното:

По първия правен въпрос:

С решение № 2102/17.01.2003 г. по гр.дело № 2670/01 г. на ВКС IV г.о. състав на ВКС се е произнесъл по предявен иск с пр.осн.чл.108 от ЗС. Прието е, че генералното пълномощно не е достатъчно за извършване на сделка с недвижим имот, тъй като за такова разпореждане се изисква изрично упълномощаване, поради което договорът за продажба се явява нищожен, като сключен от лице, действащо като представител на собственика на продадения имот без да има представителна власт. Настоящият съдебен състав намира за правилно изразеното становище на състава на ВКС в цитираното решение по поставения правен въпрос.

Съгласно разпоредбите на чл. 36 ЗЗД представителството е извършване на - правни действия за друго лице и от негово име с непосредствено действие за него. Представителството се създава за извършване на правни действия и най-често това са сделки. Представителството за сключване на сделки възниква в повече от случаите от волеизявление на представлявания - т.е. от упълномощаване. При тази хипотеза представлявания определя обема на представителната власт, а това е правната възможност по силата на която едно лице може да извършва правни действия от името на друго и да създава за него правни последици. При упълномощаване за сключване на сделки следва в обема на представителната власт да са включени всички съществени признаци на сделката, като при продажбата това са вещта и цената. Съгласно разпоредбите на чл. 37 ЗЗД в редакцията на текста преди изменението му с Д.в. бр.59/2007 г., които са приложими в случая упълномощаването за сключване на договори, за които законът изисква особена форма трябва да бъде дадено в същата форма, но ако договорът трябва да бъде сключен в нотариална форма упълномощаването следва да бъде направено в писмена форма с нотариална заверка на подписа. Договорът за продажба на недвижим имот се извършва с нотариален акт. Упълномощаването за сключване на такъв договор следва да бъде в писмена форма с нотариална заверка на подписа.

Настоящият съдебен състав счита, че при продажба на недвижим имот пълномощното следва да съдържа описание на съществените признаци на конкретния договор, а това е описание на недвижимия имот по площ, граници, местонахождение, тъй като това е съществено, условие на този договор - т.е. необходимо е изрично упълномощаване с индивидуализация на продавания недвижим имот и посочване на цената. Когато договорът за продажба е сключен чрез пълномощник от името и за сметка на продавача, без в пълномощното да е индивидуализиран имота и цената, и без да е извършено потвърждаване от упълномощителя, то договорът е нищожен, поради липса на съгласие.

Вторият правен въпрос, по който е допуснато касационно обжалване по чл.280,ал.1,т.2 ГПК, касае приложното поле на чл.42,ал.2 ЗЗД, че за да се санира действието на договор без представителна власт е необходимо потвърждение на конкретния договор, че потвърждаване на действителността на други пълномощия, какъвто е и смисъла на пълномощното от 22.09.95 г., приложено по делото не може да изпълни саниращата воля по чл. 42, ал.2 ЗЗД. С решение № 1047/16.10.2008 г. на ВКС по гр.дело № 4459/07 г. на II г.о. състав на ВКС се е произнесъл по предявен иск по чл.19,ал.3 от ЗЗД. Застъпено е становище, че правните действия, които са извършени от чуждо име без представителна власт могат да обвър-

жат мнимо представлявания, ако той изяви воля за това - т.е. ако ги потвърди, че доколкото упълномощаването за сключване на предварителния договор следва да се извърши в писмена форма, то и потвърждаването на извършените правни действия без представителна власт не може да се извърши чрез конклюдентни действия, а само писмено. Прието е, че от съдържанието на едностранното волеизявление на мнимо представлявания потвърждаващо съответното действие трябва ясно да личи за какво правно действие се отнася - например конкретна правна сделка с посочен предмет и страни, от кого и спрямо кое трето лице е извършено действието и да се изразява желание да се приемат правните последици в неговата правна сфера. Съдът възприема като правилно разрешението на правния въпрос с цитираното решение на състав на ВКС. Съгласно разпоредбите на чл.42,ал.2 ЗЗД лицето, от името на което е сключен договор без представителна власт може да го потвърди. За потвърждаването се изисква същата форма, която е предвидена за упълномощаването за сключване на договора. След като за сключване на договор за продажба на недвижим имот, чрез пълномощник упълномощаването следва да е изрично - т.е. пълномощното следва да съдържа конкретно описание на продавания недвижим имот - по площ, граници и местонахождение и гр. индивидуализиращи белези на имота, то и потвърждаването от лицето от името на което е сключен договорът за - продажба без представителна власт следва да бъде ясно и конкретно, и да касае съществените белези на договора за продажба на недвижим имот един от които е имота с конкретното му описание. Следователно за да има саниращ ефект потвърждаването от лицето от името на което е сключен договор за продажба на недвижим имот без представителна власт следва да се потвърди конкретния договор със съществените му белези.

По основателността на касационната жалба:

Като взема предвид изложеното по-горе по поставените правни въпроси съдът намира, че обжалваното решение следва да се отмени, като постановено при нарушение на материалния закон и необоснованост.

Неправилни са изводите на съда за неоснователност на предявените искове с пр.осн.чл.108 ЗС.

Относно исковата претенция с пр.осн.чл.108 ЗС за недвижимия имот "представляваща ПИ пл. № 1615 в кв.81а по плана на [населено място] с площ от 4860.50 кв.м. Установено е по делото, че първоначалната ищца А. Ч. и нейния брат И. Ч. се легитимират като собственици на процесния имот ПИ пл. № * в кв.* по плана на [населено място] с площ от 4860.50 кв.м. на основание реституция, извършена по реда на ЗСПЗЗ и констатиран нотариален акт за собственост на недвижим имот, с който са им признати правата върху имота. В полза на

А. Ч. и И. Ч. като наследници на Е. К. Ч. е възстановена собствеността по реда на ЗСПЗЗ на имот с пл. № * с площ от 3820 кв.м. с решение №. 1296/09.11.93 г. на ПК"Б.. С констативен нотариален акт за собственост върху недвижим имот № */20.08.1997 г. А. Ч. и И. Ч. са признати за собственици на по 1/2 ид. част от имота, правото на собственост, върху който е възстановена по реда на ЗСПЗЗ и който е идентичен с част от имот със стар планоснимачен номер *. Установено е, че с нот. акт № */98 г. част от процесния имот с площ от 3820 кв.м. е продаден от името на А. Ч. и И. Ч., чрез пълномощника Г. К. Ц., упълномощена с пълномощно рег. № 13330/15.08.95 г. с нотариална заверка на подписа. С нотариален акт № */28.03.2000 г. част от процесния имот с площ от 1040.50 кв.м. е продадена от името на А. Ч., единствен наследник на починалия на 11.02.99 г. И. Ч., чрез пълномощника Г. К. Ц., упълномощена с пълномощно рег. № 37255/08.11.97 г. на М. П. Д.. Легитимацията на И. Ч., като собственик на имота е била удостоверена при сключване на договора с нот. акт № *, дело */2000 г. Впоследствие целият процесен имот от 4860.50 кв.м. е бил прехвърлен от М. Д. на М. Б. С. и С. П. С. с договор за замяна, извършен с н. акт № */22.11.2000 г., които с н. акт № */17.02.2005 г. го продали на М. П. Б.. Последната с н. акт № */30.03.2005 г. го дарила на А. Б.. Съдът преценява, че сключения договор за покупко-продажба с нот. акт № */8/98 г., чрез пълномощника на провадачите Г. Ц. е нищожен, поради липса на съгласие. Видно от съдържанието на пълномощно с рег. № 13330/15.08.95 г. А. Ч. лично и като пълномощник на И. Ч. на основание пълномощно № 646/28.03.95 г. е упълномощила и преупълномощила Г. Ц. да извърши продажба на недвижими имоти, находящи се в [населено място], при условия и купувач, определени от пълномощника, както и да получи договорената цена за недвижимите имоти. В пълномощното не е индивидуализиран недвижимия имот по площ, граници и местонахождение, предмет на продажбата с нотариален акт № */98 г., не е посочена и конкретна цена - т.е. същото не е изрично и не обосновава представителна власт на пълномощника Г. Ц. да продаде конкретния имот за частта от същия, собственост на А. Ч.. Съдът намира, че в обема на представителната власт на пълномощника на провадачите Г. Ц. не се включва правната възможност да се разпорежда с недвижими имоти, собственост на И. Ч. и в частност с недвижимия имот, предмет на договора за продажба, извършен с нот. акт № */98 г. за частта, собственост на Ч.. Този извод се налага с оглед установения по делото факт, че представителната власт за Г. Ц. е възникнала на основание преупълномощаване, извършено от А. Ч., като пълномощник на И. Ч.. Последният е упълномощил своята сестра с пълномощно № 646/28.03.95 г., което не е изрично пълномощно - не съдържа индивидуализация на недвижимия имот и съществените белези на разпоре-

дителната сделка с имота. Освен това преупълномощаването, извършено от А. Ч. не е потвърдено от И. Ч. с пълномощно № 2140/22.09.95 г., тъй като не е потвърдена продажбата на конкретния недвижим имот, не е потвърден конкретния договор за продажба, извършен с нот. акт № */98 г. Както се посочи по-горе, за да има саниращ ефект потвърждаването от лицето от името на което е сключен договорът за продажба, без представителна власт следва същото да е ясно и конкретно, и да касае съществените белези на договора за продажба на недвижимия имот - индивидуализация на имота и цената. Като взема предвид изложеното съдът намира, че договорът за продажба, извършен с нот. акт № */98 г. е сключен при липса на съгласие, поради което е нищожен и не поражда правни последици — чл. 26 ал. 2, пр. 2 ЗЗД.

Относно извършената продажба с нот. акт № */28.03.2000 г. съдът намира, че същата е сключена без представителна власт от пълномощника Г. Ц.. Установено е по делото, възстановена по реда на ЗСПЗЗ и който е идентичен с част от имот със стар планоснимачен номер *. Установено е, че с нот. акт № */98 г. част от процесния имот с площ от 3820 кв.м. е продаден от името на А. и И. Ч., чрез пълномощника Г. К. Ц., упълномощена с пълномощно рег. № 13330/15.08.95 г. с нотариална заверка на подписа. С нотариален акт № */28.03.2000 г. част от процесния имот с площ от 1040.50 кв.м. е продадена от името на А. Ч., единствен наследник на починалия на 11.02.99 г. И. Ч., чрез пълномощника Г. К. Ц., упълномощена с пълномощно рег. № 37255/08.11.97 г. на М. П. Д.. Легитимацията на Ч., като собственик на имота е била удостоверена при сключване на договора с нот. акт № *, дело */2000 г. Впоследствие целият процесен имот от 4860.50 кв.м. е бил прехвърлен от М. Д. на М. Б. С. и С. П. С. с договор за замяна, извършен с н. акт № */22.11.2000 г., които с н. акт № */17.02.2005 г. го продали на М. П. Б.. Последната с н. акт № */30.03.2005 г. го дарила на А. Б.. Съдът преценява, че сключения договор за покупко-продажба с нот. акт № */8/98 г., чрез пълномощника на провадачите Г. Ц. е нищожен, поради липса на съгласие. Видно от съдържанието на пълномощно с рег. № 13330/15.08.95 г. А. Ч. лично и като пълномощник на И. Ч. на основание пълномощно № 646/28.03.95 г. е упълномощила и преупълномощила Г. Ц. да извърши продажба на недвижими имоти, находящи се в [населено място], при условия и купувач, определени от пълномощника, както и да получи договорената цена за недвижимите имоти. В пълномощното не е индивидуализиран недвижимия имот по площ, граници и местонахождение, предмет на продажбата с нотариален акт № */98 г., не е посочена и конкретна цена - т.е. същото не е изрично и не обосновава представителна власт на пълномощника Г. Ц. да продаде конкретния имот за частта от същия, собственост на А. Ч.. Съдът намира, че в обема на представителната

власт на пълномощника на продавачите Г. Ц. не се включва правната възможност да се разпорежда с недвижими имоти, собственост на И. Ч. и в частност с недвижимия имот, предмет на договора за продажба, извършен с нот. акт № */98 г. за частта, собственост на Ч.. Този извод се налага с оглед установения по делото факт, че представителната власт за Г. Ц. е възникнала на основание преупълномощаване, извършено от А. Ч., като пълномощник на И. Ч.. Последният е упълномощил своята сестра с пълномощно № 646/28.03.95 г., което не е изрично пълномощно - не съдържа индивидуализация на недвижимия имот и съществени белези на разпоредителната сделка с имота. Освен това преупълномощаването, извършено от А. Ч. не е потвърдено от И. Ч. с пълномощно № 2140/22.09.95 г., тъй като не е потвърдена продажбата на конкретния недвижим имот, не е потвърден конкретния договор за продажба, извършен с нот. акт № */98 г. Както се посочи по-горе, за да има саниращ ефект потвърждаването от лицето от името на което е сключен договорът за продажба, без представителна власт следва същото да е ясно и конкретно, и да касае съществени белези на договора за продажба на недвижимия имот - индивидуализация на имота и цената. Като взема предвид изложеното съдът намира, че договорът за продажба, извършен с нот. акт № */98 г. е сключен при липса на съгласие, поради което е нищожен и не поражда правни последици — чл. 26 ал. 2, пр. 2 ЗЗД. Относно извършената продажба с нот. акт № */28.03.2000 г. съдът намира, че същата е сключена без представителна власт от пълномощника Г. Ц.. Установено е по делото, че процесният имот е идентичен с част от имот пл. № с площ от 6700 кв.м. възстановен по реда на ЗСПЗЗ на А. и И. Ч. с Решение на № 1297/09.11.93 г. на ОСЗ Б. Процесният имот е продаден от името на А. и И. Ч. чрез пълномощник Г. К. Ц. с пълномощно рег. № 13330/15.08.95 г. на И. Г. С. и П. С. С. с нот. акт № */21.03.97 г. Съдът намира, че сключения договор за покупко-продажба е нищожен, поради липса на съгласие - чл. 26, ал. 2, пр. 2-ро. Всички съображения изложени относно липсата на съгласие по сключения договор договор за покупко-продажба с нот. акт № */98 г., чрез пълномощника на продавачите Г. Ц. са относими и към сключения договор, извършен с нот. акт № */21.03.97 г. От съдържанието на пълномощно с рег. № 13330/15.08.95 г. е установено, че А. Ч. лично и като пълномощник на И. Ч. на основание пълномощно № 646/28.03.95 г. е упълномощила и преупълномощила Г. Ц. да извърши продажба на недвижими имоти, находящи се в [населено място], при условия и купувач, определени от пълномощника, както и да получи договорената цена за недвижимите имоти. Както се посочи по-горе пълномощното не съдържа индивидуализация на недвижимия имот, предмет на продажбата с нотариален акт № */97 г., като съществен елемент на договора за продажба

и цената - т.е. същото не е изрично и не обосновава представителна власт на пълномощника Г. Ц. да продаде конкретния имот за частта от същия, собственост на А. Ч. И при продажбата, извършена с нот. акт № */97 г. в обема на представителната власт на пълномощника на продавачите Г. Ц. не се включва правната възможност да се разпорежда с недвижими имоти, собственост на И. Ч. и в частност с недвижимия имот, предмет на посочения договора за продажба за частта, собственост на Ч.. Този извод се налага с оглед установения по делото факт, че представителната власт за Г. Ц. е възникнала на основание преупълномощаване, извършено от А. Ч., като пълномощник на И. Ч.. Последният е упълномощил своята сестра с пълномощно № 646/28.03.95 г., което не е изрично пълномощно - не съдържа конкретно описание на недвижимия имот, като съществен елемент от договора за продажба и цената на имота. Съдът намира, че преупълномощаването, извършено от А. Ч. не е потвърдено от И. Ч. с пълномощно № 2140/22.09.95 г., тъй като не е потвърдена продажбата на конкретния недвижим имот, не е потвърден конкретния договор за продажба, извършен с нот. акт № */21.03.97 г. Както се посочи, за да има саниращ ефект потвърждаването от лицето, от името на което е сключен договорът за продажба без представителна власт следва същото да е ясно и конкретно, и да касае съществени белези на договора за продажба на недвижимия имот, един от които е имота с конкретното му описание, както и цената. С оглед на посоченото съдът намира, че договорът за продажба, извършен с нот. акт № */97 г. е сключен при липса на съгласие, поради което е нищожен и не поражда правни последици - чл. 26, ал. 2, пр. 2 ЗЗД.

Установено е по делото, че с нот. акт № */16.12.99 г. П. С. С. и Й. А. Ц. - С. продали процесния имот с пл. № *, идентичен с част от имот пл. № * по плана на [населено място] от 1977 г. на М. Б. С., която към този момент била в граждански брак със С. С.. С нот. акт № */17.02.2005 г. М. Б. С. и С. П. С. продали на М. П. Б. процесния имот пл. № * с площ от 4 040 кв.м. по скица, а по нот. акт 4150 кв.м. Установено е, че с нот. акт № */30.03.2005 г. М. П. Б. дарила на ответницата по иска А. П. Б. процесния имот. Установено е, че в хода на производството по делото с нот. акт № */22.07.2005 г. ответницата А. П. Б. продала на М. Б. С. и С. П. С. 1/10 уд. част от процесните имоти и на [фирма] със седалище и адрес на управление в [населено място] 9/10 уд. части от имотите. Въз основа на решение на СОС на 21.09.2005 г. е сключен договор за замяна като СО получила в собственост от М. и С. С. и от [фирма] процесните имоти. Съдът намира, че възражението на ответницата по иска А. Б., че е собственик на процесния имот, придобита на основание петгодишно добросъвестно владение върху имота, като към своето владение присъединила и владението

на всички предшестващи праводатели по посочените сделки е неоснователно. Съдът изложи съображения, че сключения договор за продажба с нот. акт № */21.03.1997 г. е нищожен, поради липса на съгласие. Приобретателя по същия договор И, С. и П. С. на това основание са недобросъвестни владелци на имота.

Ответницата по жалбата А. Б. е придобила имота на основание дарение, извършено с нот. акт № */30.03.2005 г., а исковата молба е постъпила в Районен съд [населено място] месец и половина след това - на 13.05.2005 г. Ответницата А. Б. като

добросъвестен владеец — придобила имота от не-собственик, без да знае това го е владяла за периода от 30.03.2005 г. до 13.05.2005 г. Безспорно е между страните по делото предаване владението на имота на основание разпоредителните сделки. На основание чл.82 ЗС А. Б. може да присъедини и владението на праводателя си, както е дарителката М. П. Б.. Съдът намира, че текста на чл.82 ЗС при хипотезите на частно приемство има предвид прекия праводател по последната разпоредителна сделка, а не всички прехвърлители по предшестващи сделки с недвижимия имот. М. Б. е придобила процесния имот с нот. акт № */17.02.2005 г. - т.е. към владението на А.Б. следва да се присъедини и владението на праводателя ѝ, което също е добросъвестно и е с начален момент 17.02.2005 г. От този момент до предявяване на иска не е изтекъл петгодишния давностен срок, предвиден в чл.79, ал.2 ЗС, както и десетгодишния срок, предвиден в чл.79, ал.1 ЗС в полза на А. Б.. Следователно възражението, че последната е придобила процесния имот на основание добросъвестно владение, упражнено в петгодишен давностен срок, като е присъединила и владението на праводателя си е изцяло неоснователно. С оглед на тези съображения съдът намира, за основателен искът с пр.осн.чл.108 от ЗС и по отношение на недвижимия имот пл. № * с площ от 4040 кв.м. Както се посочи установи се по делото, че първоначалната ищца А. Ч. е собственик на имота. Установено е, че Ч. е единствен наследник на своя брат И. Ч.. Ищцата е починала в хода на делото и в правата ѝ по чл.120 ГПК/отм./ е встъпил „А. у. в Б.“ [населено място] - с. с н. ц., като наследник по завещание, извършено от А. Ч. на 31.10.2001 г.. Установено е се също, че имота се владее без да има основание за това от ответницата А. Б.. В тази част решението на въззивния съд следва да се отмени и вместо него предявения ревандикационен иск се уважи. Решаващите изводи на въззивния съд са постановени при нарушение на материалния закон - чл.82 ЗС, чл.79 ЗС.

По искането за отмяна на осн.чл.43Г, ал.2 ГПК/отм./ на нотариален акт № */30.03.2005 г., с който М. П. Б. дарила на ответницата по иска А. П. Б. поземлен имот № * от кв.* по плана на [населено място] с площ от 4040 кв.м.

и поземлен имот № * от кв.* по същия план на [населено място] с площ от 4 860 кв.м. съдът намира, че същото е недопустимо по следните съображения:-

Нотариалният акт, с който се оформя сделка има правопораждащо действие. При сключена сделка с порок, който води до нищожност или унищожаемост, или когато сделката е развалена или отменена, легитимиращия ефект за приобретателя отпада с вписване на съдебното решение, с което е установен порока или с което е постановено разваляне или отмяна на сделката. При дарение на чужда вещ сделката остава действителна и поражда правни последици за страните. Същите не могат да се изменят или погасяват по иск за отмяна на нотариален акт, предявен от трето лице. С вписване на отмяната на нотариалния акт за сделка по партидата на отчуждителя, който не е собственик няма да се защитят правата на действителния собственик, който има друга партида. При уважаване на петиторен иск на лицето, което се легитимира като собственик, чиито права са засегнати със сделка, непораждаща вещно правно действие на вписване подлежи исковата молба и съдебното решение и по този начин се дава гласност на това кому принадлежи правото на собственост. С оглед на тези съображения решението на въззивния съд в частта, с която е потвърдено решението на СРС, с която е отхвърлено искането за отмяна на нот. акт № */2005 г. следва да се обезсили.

Като взема предвид изложеното съдът намира, че въззивното решение на СГС следва да се отмени в частта, с която е оставено в сила решението на СРС в частта, с която предявените иски с пр.осн.чл.108 ЗС са отхвърлени, като постановено при нарушение на материалния закон и необоснованост. Вместо отменената част предявените ревандикационни иски следва се уважат. В частта по искането с пр.осн. чл.431, ал.2 ГПК/отм./ въззивното и първоинстанционно решение следва да се обезсили.



ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ НАТОВ ЗА МЕДИАЦИЯТА, КАТО АЛТЕРНАТИВЕН СПОСОБ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ

УВОД

Понятието медиация е сравнително ново за българската правна доктрина и съдебна практика. Законът за медиацията (ЗМ) е приет от 39-то Народно събрание на 2 декември 2004 година (обн. ДВ бр.110/17.12.2004г.) и в последствие е изменен и допълнен със Закона за изменение и допълнение на закона за медиацията (обн. ДВ бр.86/24.10.2007 г.) и Закона за изменение и допълнение на закона за медиацията (обн. ДВ бр. 27/01.04.2007 г.). Със Законът за медиация бе регламентиран за първи път процеса на медиация в България. До приемането на този закон основен и традиционно прилаган алтернативен способ за разрешаване на спорове е този на търговския арбитраж.

ПОНЯТИЕ ЗА МЕДИАЦИЯ

Доктриналният подход към медиацията в България не се отличава от класическият такъв. Основна характеристика на медиацията е, че тя е доброволен способ за разрешаване на спорове, предоставен на волята на страните. Това означава, че под контрола на страните са както самите дебати по спора, така и крайното решение. Страните са пряко ангажирани в преговорите за разрешаване на спора. Те сами постигат и изготвят споразумение, което отговаря на техните нужди и интереси. Доброволният характер на медиацията означава, че дори страните да са се съгласили да разрешат спора си чрез нейните средства, за тях не съществува задължение да продължат процеса и след първата си среща и да осъществят докрай процедурата по медиация. Процесът на медиация през цялото време е под контрола на страните в него. Дали процедурата ще продължи до окончателното разрешаване на спора или не зависи само и изцяло от тяхната воля. Доброволният характер на

медиацията означава също, че решението по спора не може да бъде наложено на страните. Те трябва сами и доброволно да постигнат споразумение помежду си и това е условие за неговата валидност. Медиацията помага на страните да преодолеят разногласията помежду си и да поставят своите бъдещи отношения на основата на прагматизма и взаимния интерес. Отделно от това медиацията е считана за лесна, бърза, икономична, поверителна, безпристрастна, удобна и ефективна процедура. При медиацията печелят и двете страни доколкото постигат изготвено от самите тях при взаимно приемливи условия споразумение, което отговаря на техните нужди и интереси.

ПРЕИМУЩЕСТВА НА МЕДИАЦИЯТА

За адвокатите медиацията е нова сфера за професионална и лична изява. Те могат да участват като представители или съветници на страните в процедурата. За тях медиацията създава нови възможности за придобиване на допълнителна квалификация като медиатор и за увеличаване на кръга от техни клиенти.

Медиацията намалява натовареността на съдилищата и предоставя на съдиите възможност да отделят повече време за решаването на по-сложните казуси. На съда е предоставена възможност във всяка фаза на делото да одобри споразумение, постигнато от страните чрез медиация и по този начин да се постигне по-бърз и благоприятен резултат по висящия спор.

НАЦИОНАЛНА И ТРАНСГРАНИЧНА МЕДИАЦИЯ

Подходът възприет от Закона за медиацията е в подкрепа на монистичната система. Не съществува определено законодателно или доктринално различие между презграничната медиация в рамките на ЕС и международната медиация като оп-

ределени клаузи, отнасящи се за международната медиация, са възприети от Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г.

Доктриналният подход за разграничаването на националната от презграничната медиация се основава на класическото схващане за презграничния спор като спор между страни с различна националност или между страни с местоживеене или обичайно местопребиваване в различни държави.

Традиционният юридически подход е възприет и в националното ни законодателство с приемането с § 11 от ДР на ЗМ на изискванията на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси (ОВ, L 136/3 от 24 май 2008 г.).

Съгласно § 1, т.1 от ДР на ЗМ по смисъла на този закон "презграничен спор" е и спорът, при който поне една от страните е с местоживеене или обичайно местопребиваване в държава - членка, различна от държавата - членка на местоживеене или обичайно местопребиваване на която и да е от другите страни към датата, на която страните са постигнали съгласие да използват медиация след възникването на спора, или към страните е отправена покана от съда, сезиран с делото, да използват медиация за уреждането му. Но ако говорим за влизането в сила и действието на споразумението постигнато в резултат на медиацията и одобрено от съда, то са налице различия в правния режим обусловени от това дали се касае за презграничен спор в рамките на ЕС или за международен спор с участието на трета страна (виж по-долу).

2. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ГРАНИЦИ НА МЕДИАЦИЯТА

2.1. ЮРИДИЧЕСКА ОСНОВА

Българската Конституция не съдържа разпоредби, имащи пряко действие по отношение на медиацията, но доколкото в нейният Преамбюл и в Глава Първа „Основни начала“ се прогласява установяването на демократична, правова и социална държава, която се управлява според Конституцията и законите на страната, то медиацията като доброволна и лишена от състезателен характер процедура може да бъде считана за един от най-демократичните начини за постигане на правосъдие.

Наред с нормите на Закона за медиацията регламентиращи медиацията разпоредби се съдържа-

жат в следните нормативни актове:

1. Граждански процесуален кодекс (ГПК), чл. 140, ал. 3, чл. 321, чл. 374, ал. 2
2. Семейният кодекс – чл. 123, ал. 2
3. Закон за авторското право и сродните му права – чл. 40 ж;
4. Закон за защита на потребителите – чл. 182 и следв.;
5. Закон за платежните услуги и системи – чл. 128 и следв.;

2.2. ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

Съгласно член 3, алинея 1 от ЗМ, предмет на медиацията могат да бъдат граждански, търговски, трудови, семейни и административни спорове, свързани с права на потребители, и други спорове между физически и/или юридически лица. Основните области в които се прилага медиацията са договорните, търговските спорове и споровете, свързани със семейните отношения. В областта на административните спорове е налице тенденция представители на държавната администрация упражняващи властнически правомощия да не преговарят при възникнал спор, когато насрещната страна е частно-правен субект. По отношение на разрешаването на индивидуалните трудовите спорове обичайно не се прибегва до медиация, независимо че повечето от тях приключват с извънсъдебно споразумение. Регламентираните от законодателството сравнително ниски размери на различните видове обезщетения, свързани с прекратяването на трудовите или служебни правоотношения не стимулира работодателите да преговарят със служителите и да използват средствата на медиация за разрешаване на споровете си.

В Гражданскопроцесуалният кодекс чл. 140, ал. 3 изрично е регламентирана възможността съдът да напъти страните да използват медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

Със Закона за защита на потребителите (ЗЗП) – член 182 медиацията е въведена като алтернативен способ за разрешаване на спорове между потребители и търговци. За разлика от реда предвиден в ЗМ, медиаторите по спорове между потребители и търговци се определят от министъра на икономиката, енергетиката и туризма и са служители в Комисията за защита на потребителите (КЗП). ЗЗП съдържа някои правила относно процедурата по медиация, ако потребител реши да прибегне до

разрешаване на спора по този закон. Съгласно тези правила в случаите когато една от страните наруши постигнатото споразумение другата страна може да отнесе спора за разрешаване от съда. Следователно споразумението, постигнато с помощта на медиатор по реда на ЗЗП не е в състояние да обвърже страните така, както споразумението по реда на ЗМ. Аргументите за това са следните: процедурата по медиация в ЗЗП се явява специална по отношение на процедурата за медиация по ЗМ и за нея не е приложим реда по ЗМ. От друга страна в ЗМ изрично е посочено, че процедурата по медиация е приложима и по потребителски спорове и поради това е налице възможност медиацията при спор между потребител и търговец да се извърши и по реда на ЗМ. По пътя на разширителното тълкуване може да се приеме че е възможно или най-малкото не е налице изрична забрана споразумението, постигнато по реда на ЗЗП да бъде одобрено от съда и за него да се прилагат правилата за обвързваща сила, противоположност и гр. на ЗМ.

Друга възможност за използване на медиацията като способ за уреждане на спорове е тази по реда на чл.40ж и следв. от Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП). Този закон предоставя възможност за медиация при разрешаване на спорове между организации за колективно управление на авторски права и ползвател и/или организация на ползвателите им по повод сключването или изпълнението на договор между тях. Законът съдържа специални правила за медиация при такива спорове, включвайки наред с останалите изисквания и изисквания към медиаторите, действието на постигнатото споразумение и специфични процедурни правила. В закона се съдържа и препратка към разпоредбите на ЗМ за всички неуредени изрично в ЗАПСП въпроси.

В допълнение към посочените норми, регламентиращи медиацията, следва да се споменат и няколко устройствени закона, които дават възможност определени спорове да бъдат разрешавани с помощта на помирителни комисии. Разрешаването на спора с участието на помирителна комисия може да бъде определено като алтернативен механизъм за постигане на споразумение, който е много близо като същност до медиацията, като и при двата основната цел е страните по спора да достигнат до взаимно приемливи условия за неговото разрешаване. Процедурата за разрешаване

на спора с участието на помирителна комисия е регламентирана от закона, като на комисията е предоставено правото да предложи условията на споразумението, докато в устройствените актове на другите организации има само отделни правила относно работата на помирителните комисии и споразумението по спорните въпроси се постига от самите страни. Във всички случаи обаче съгласието на страните да разрешат спора си по този начин е необходимото условие за стартиране на процедурата.

В чл.128 – чл.136 от Законът за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС) е регламентирана самостоятелна извънсъдебна процедура за уреждане на платежни спорове. С този закон се създава помирителна комисия за платежни спорове към Комисията за защита на потребителите като самостоятелен орган, който е независим при изпълнение на правомощията си по разглеждането и изготвянето на препоръки за разрешаване на спорове между доставчици на платежни услуги и ползватели на платежни услуги, както и между издатели на електронни пари и техни клиенти във връзка с прилагането на закона, подзаконовите актове по прилагането му, на Регламент (ЕО) №924/2009 и на Регламент (ЕС) № 260/2012. Законът съдържа процедурни правила включително и за размяната на документи между страните. След извършване на необходимите действия по изясняване на спора помирителната комисия изготвя писмено помирително предложение за неговото разрешаване, което може да бъде прието от страните в срок до 10 дни след получаването му, като приемането става чрез писмено известие до комисията. Приемането на предложението от двете страни има силата на спогодба между тях, като за разлика от споразуменията постигнати по реда на ЗМ тук няма изрични разпоредби относно обвързващата му сила. Съгласно разпоредбата на чл.136 от ЗПУПС в случаи на презгранични спорове комисията си сътрудничи със съответните органи за извънсъдебно разрешаване на спорове в държавите-членки, като обменя информация и становища с тях.

В Закона за защита на потребителите е предвидена и възможност определени потребителски спорове да бъдат решавани от специални помирителни комисии, определени от министъра на икономиката, енергетиката и туризма. Министърът определя броя на тези комисии, правомощията и

съставът им. При възникването на спор потребителят може да избере дали разрешаването му ще стане с участието на помирителна комисия или с участието на медиатор по реда на ЗЗП или пък по реда на ЗМ. Процедурните правила за работа на помирителните комисии се определят с акт на министъра на икономиката, енергетиката и туризма. Помирителната комисия напътства страните в спора до достигането на взаимно приемливо споразумение. В случаите на нарушаване на постигнатото споразумение от някоя от страните законът предвижда възможност за другата страна да отнесе въпросът за разрешаване от съд. Разпоредби, препращащи към правилата за разглеждане и разрешаване на спорове регламентирани в ЗЗП при разрешаване на спорове с участието на помирителна комисия, се съдържат и в Законът за предоставяне на финансови услуги от разстояние и Законът за потребителския кредит

3. ИЗВЪНСЪДЕБНА МЕДИАЦИЯ

3.1. СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА МЕДИАЦИЯ

Съгласно чл. 16 от ЗМ съдържанието и формата на споразумението се определят от страните. Формата може да бъде устна, писмена и писмена с нотариална заверка на подписите на страните по спора. Необходимо е писменото споразумение да съдържа информация за мястото и датата, на която е било постигнато, имената на страните и техните адреси, за какво се съгласяват те, името на медиатора, датата считана за начална за процедурата по смисъла на чл. 11, ал. 2 ЗМ и подписите на страните. Това са задължителните елементи относно съдържанието на писмените споразумения. Няма установена съдебна практика в България какви биха били последиците от несъответствието на споразумението с изискванията за изброените задължителни елементи.

Споразумението за медиация обвързва страните, като съгласно чл. 17, ал. 2 от Закона за медиацията обвързващата му сила е само за това, за което те са се договорили. Страните могат да се уговорят и за последиците при неизпълнение на споразумението – в чл. 16, ал. 2 от ЗМ е предвидено като възможност да се договори и отговорност за неизпълнение на споразумението. Отношенията между медиатора и страните се уреждат в съответствие с основните принципи на облигационното право. Медиаторът не е отговорен, ако стра-

ните не могат да постигнат съгласие, както и ако не изпълнят постигнатото такова. Окончателното медиационно споразумение по правен спор след одобрението му от съда има силата на присъдено нещо (*res judicata*) – приравнено е на съдебна спогодба (влязло в сила съдебно решение) и е пречка за страните да отнесат спора до съда за повторното му решаване (виж чл. 18, ал. 1 от ЗМ и чл. 234, ал. 1 от ГПК).

Съгласно чл. 11а от ЗМ давност не тече докато процедурата по медиация е висяща. Тази разпоредба е в сила от 04.04.2011 година и чрез нея се имплементира чл. 8 от Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. Няма изрично правило относно началния и крайния момент на спиране на давността. Определянето на началния момент се извършва съобразно чл. 11, ал. 2 от ЗМ и това е денят, в който страните са постигнали изрично съгласие за започването на медиация, а когато липсва изрично съгласие – денят на първата среща на всички участници с медиатора. Прекратяването на процедурата, т.е. крайният момент в който процедурата е висяща и съответно се възобновяват давностните срокове е моментът на постигане на взаимно съгласие между страните; отказ на една от страните или с изтичането на 6 месеца от започването на процедурата (чл. 15, ал. 1 от Закона за медиацията). Следователно давност не тече за срок от не-повече от 6 месеца от началната дата на процедурата по медиация.

Приложимото към медиацията право може да бъде разглеждано в три отделни аспекта: приложимо право към споразумението за медиация; приложимо право относно процедурата по медиация и приложимо право относно предметът на медиацията.

1) Това означава, че медиационното споразумение е от материално-правен характер, като има и определени процесуални последици. Дейността на медиатора трябва да бъде разглеждана като част от процедурата съобразена с правните и икономически характеристики на медиацията. При наличието на международен елемент, приложимото право ще бъде определено от Регламент Рим I, на Европейския парламент и Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорните задължения. Съгласно цитирания Регламент (чл. 3) страните са свободни да изберат приложимо

право. В тези Това означава, че елементите, които следва да характеризират медиационното отношение са чуждестранни елементи. Те могат да бъдат наричани също и презгранични елементи и такива са националността или обичайно пребиваване на страните и медиатора, място на осъществяване на дейността от страните и медиатора и гр. Когато към гатата на избора на приложимо право всички елементи относими към случая са свързани със страна, различна от тази, чието право е избрано, свободата за избор на право от страните е ограничено от член 3, ал. 3 от Регламент Рим I. Когато страните не са упражнили правото си на избор, приложимото право се определя в съответствие с член 4, ал. 1 от Регламента и като общо правило това е законът на страната, в която доставчикът на стоки или услуги обичайно пребивава. Когато медиацията ще се осъществява в България, приложимото право ще бъде българското. Когато е налице по-тясна връзка и повече елементи, свързани с друга държава, ще се прилага нейният национален закон според чл. 4, ал. 3 от Регламента. Споразумението и условията за неговата валидност се регулират от чл. 10, а формата за валидност от член 11.

2) Правото, приложимо към процедурата по медиация се регламентира от Закона за медиацията, транспонираща Директива 2008/52/ЕО, от ГПК, от Закона за защита на потребителите, от Закона за платежните услуги и системи, както и от други нормативни актове на националното законодателство като Наредба № 2 от 15 март 2007 година, издадена от Министъра на правосъдието. Приложимите процесуални норми са посочени в цитираните актове на националното законодателство, което предоставя значителна свобода на страните и медиатора да определят процедурните правила в съответствие с принципите за доброволност, поверителност и безпристрастност.

Съществуват и общи правила за медиационната процедурата, разработени от различните организации, осъществяващи медиация, които не могат да противоречат на задължителните разпоредби на Закона за медиацията и Наредба № 2 от 15 март 2007 година. В случаите на несъответствие се прилагат правилата, установени в нормативните актове, като те заместват недействителните клаузи, които им противоречат.

Трябва да бъде взето предвид, че презгранич-

ните характеристики на медиацията, така както са посочени в § 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за медиацията и които възпроизвеждат съдържанието на чл. 2, параграф 1 от Директива 2008/52/ЕО зависят от обичайното местопребиваване на страните. От друга страна, договарянето за медиация може да предизвика колизия на правни норми поради различната националност или обичайно местопребиваване на страните и/или медиатора или на мястото на осъществяване на тяхната дейност. Тези критерии са регламентирани в чл.1, ал.1 от Регламент Рим I. Като последица от горното, трябва да бъде направено ясно разграничение между приложимото материално право към договора за медиация според Регламент Рим I и приложимите процедурни правила на презграничната медиация, попадащи в приложното поле на ЗМ и Директива 2008/52/ЕО.

3) На трето място, страните трябва да постигнат окончателно уреждане на спора, предмет на медиацията, на базата на приложимото материално право. В случаите, когато консултацията относно приложимо право не е част от дейността на медиатора страните трябва да постигнат съгласие относно приложимото право сами или с помощта на своите юридически съветници. Съгласно разпоредбата на чл.17, ал.3 от ЗМ във всички случаи когато споразумението противоречи на закона или го заобикаля, както и когато накърнява добрите нрави, то е нищожно. На следващо място, за да стане изпълнимо споразумението трябва да бъде одобрено от районния съд с оглед на преценката за съответствието му с правото и морала. Ако страните са постигнали споразумение в нарушение на приложимите към спора норми на Международното частно право районният съд ще остави молбата за одобрението му без уважение т.е. страните трябва да съобразят споразумението с приложимите норми на МЧП. При спор относно изпълнението на договор страните могат да упражнят своето право на избор на приложим закон съгласно Регламент Рим I. Ако спорът касае семейни или наследствени отношения страните няма тази свобода да избират най-подходящия по тяхна преценка приложим закон. Техните семейни или наследствени права ще бъдат предмет на регулиране от релевантните съдебно-нормативни норми.

Съгласно чл.8а от ЗМ медиаторите трябва да бъдат вписани в специален регистър, създаден и

поддържан от Министерство на правосъдието. Министърът на правосъдието издава удостоверение за вписването на медиатора в специалния единен регистър, както одобрява със своя заповед организациите, които обучават медиатори. Регът и условията за тяхното одобрение, както и изискванията към обучаващите организации се определят с наредба на министъра на правосъдието.

Когато лицето - кандидат за медиатор, и организацията, която кандидатства да обучава за медиатори, не отговарят на нормативните изисквания, министърът на правосъдието отказва със заповед вписването на медиатора в Единния регистър на медиаторите, съответно вписване на организацията. Заповедта може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Министърът на правосъдието създава и поддържа Единен регистър на медиаторите. В регистъра се въвеждат следните данни: име, единен граждански номер (личен номер на чужденец), гражданство, образование, професия, допълнителна специализация в областта на медиацията, организацията, в която лицето е обучавано, владеене на чужди езици, адрес и телефон за контакт и номер на медиатора, данни за заличаване и отписване на медиатора от регистъра и за промени в изброените по-горе обстоятелства.

Единният регистър на медиаторите е публичен. Лицето, което е вписано в Единния регистър на медиаторите трябва да декларира писмено промени в обстоятелствата, които подлежат на вписване, в 14-дневен срок от настъпването им. При промяна или възникване на ново обстоятелство, което е пречка за упражняване на дейност като медиатор, министърът на правосъдието издава заповед за заличаване на медиатора от Единния регистър на медиаторите. Заповедта може да бъде обжалвана пред Върховния административен съд по реда на АПК.

Според член 8 от Закона за медиацията, медиатор може да бъде само дееспособно лице, което отговаря на следните изисквания:

1. не е осъждано за престъпления от общ характер;
2. завършило е успешно курс на обучение за медиатор;
3. не е лишено от право да упражнява професия или дейност;

4. има разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България (в случаите когато медиаторът е чужд гражданин);

5. вписано е в Единния регистър на медиаторите към министъра на правосъдието.

Изискването към медиаторите да имат разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България не се прилага за граждани на държавите - членки на Европейския съюз, на другите държави на Европейското икономическо пространство и на Швейцария.

Правният ефект на споразумението за медиация е овластяването на медиатора с правото да упражнява функциите си като такъв. В закона няма установени правила относно отговорността на медиатора при отказ да осъществява дейността си. Страните могат да предвидят в своето споразумение отговорност за медиатора в случай на забава или грешка от негова страна или неоснователно прекратяване на участието му в процедурата.

Медиаторът трябва да подпише и представи на страните декларация за липса на конфликт на интереси. Медиаторът е длъжен да обяви всички обстоятелства, които могат да предизвикат основателни съмнения в неговата независимост, безпристрастност и неутралност, като при възникването им следва да се оттегли от процедурата.

В повечето случаи медиаторите се избират от списъците на одобренията и вписани в регистъра на Министерство на правосъдието организации. Когато съдът предложи на страните медиация той може да ги насочи към организация, но не и към конкретно лице - медиатор, а страните са тези които определят кой да бъде медиатор по техния спор. Медиаторът може да се оттегли от процедурата по всяко време. Законът за медиацията предвижда и възможност за прекратяване на процедурата поради отказа на някоя от страните (чл.15, ал.1, т.3), без да е нужно отказът да бъде мотивиран. Възможно е в договора за медиация да бъдат включени основания за прекратяване на процедурата. В случаите когато медиаторът е определен от списъка с медиатори от определена организация е възможно организацията предоставяла списъка по искане на страните да съдейства за последващата замяна на един медиатор с друг. Съгласно правилата за медиация на повечето ор-

ганизации предоставящи такива услуги в България медиаторът сам преценява дали може да гарантира своята независимост, безпристрастност и неутралност, както и дали има обстоятелства, които могат да породят в страните основателни съмнения относно неговата безпристрастност и неутралност, като в последния случай той е длъжен да се отведе от участие в процедурата. Във всички случаи когато след началото на медиацията възникнат обстоятелства, които могат да породят основателни съмнения относно безпристрастността и неутралността на медиатора страните могат да искат неговият отвод.

Когато медиаторът престане да отговаря на законовите изисквания той може да бъде изключен от списъка с медиатори. Той може да бъде заличен от списъка с медиатори на организацията въз основа на решение на компетентния за това неин орган. Обикновено основание за заличаване от този списък е желанието на самия медиатор, като в този случай той е задължен да довърши започнатите процедури, друго основание и възникнало несъответствие с изискванията към медиаторите на съответната организация или нарушение на закона, на процедурните и/или етични правила за медиация, накръняване на доброто име или интересите на медиационната организация.

В Законът за медиацията няма регламентирана процедура за отвод на медиатора или за последващ съдебен контрол. Процедурни и етични правила за поведението на медиатора се съдържат в Глава IV на Наредба № 2 от 15 март 2007 г на Министъра на правосъдието.

Размерът на таксите дължими на медиаторите са предмет на свободно договаряне и се определят от самите медиатори. Повечето организации предоставящи такива услуги имат утвърдени тарифи с размера на таксите. В някои тарифи е предвидена регистрационна такса, която се заплаща предварително и варира от 50 до 200 лева, както и почасова такса за самата процедура, варираща от 30 до 100 лева на час.

3.3. ПРОЦЕДУРА ПО МЕДИАЦИЯ

Трите основни принципа на медиацията са регламентирани в чл.5 – чл.7 на Глава II от ЗМ, озаглавена „Принципи на медиацията“ и те са следните:

Доброволност и равнопоставеност (чл.5) - страните имат равни възможности за участие в проце-

дурата по медиация. Те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

Неутралност и безпристрастност (чл.6) медиаторът не проявява пристрастие и не налага решение по спора, като всички въпроси в процедурата по медиация се уреждат по взаимно съгласие на страните.

Поверителност (чл.7) разискванията във връзка със спора са поверителни. Участниците в процедурата по медиация са длъжни да палят в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са им станали известни в хода на процедурата.

Извън ограниченията свързани със споровете, които могат да бъдат предмет на медиация няма предвидени други ограничения, например по отношение на стойността на претенцията или в предмета на медиацията.

По отношение на продължителността на процедурата по медиация, съгласно разпоредбите на ГПК, ако предложението на съда към страните бъде прието от тях, производството може да бъде спряно за не-повече от 6 месеца, което на практика означава, че процедурата за медиация следва да се осъществи в този срок. Същият шестмесечен срок, в който производството може да бъде спряно се прилага и при бракоразводните дела.

Медиаторът има законово установена (чл.10 от ЗМ) минимална роля в процедурата по медиация. Той не може да дава правни съвети на страните, длъжен е да се съобразява с тяхното мнение по време на процедурата и не може да съобщава на другите участници в процедурата обстоятелства, които се отнасят само до една от страните по спора, без нейното съгласие.

Мястото за провеждане на процедурата по медиация се договаря между страните, ако са се обвърнали към организация, предоставяща такива услуги, мястото на провеждане е обикновено седището на тази организация.

Отношенията между медиатора и страните са на договорна основа, като свободата на договаряне между тях е ограничена от императивните норми на ЗМ и от правилата на Наредба № 2 от 15 март 2007 г на Министъра на правосъдието, които съдържат подробна регламентация на отношенията между страните и медиатора.

Медиаторът е обвързан от задължителните изисквания на чл.7 от ЗМ за поверителност на процедурата и не може да бъде разпитван като свидетел

по граждански и търговски дела или в арбитражна процедура за обстоятелства, произтичащи от или във връзка с медиационната процедура, освен в случаите когато:

а) това е необходимо по съображения за нуждите на наказателния процес или свързани със защитата на обществения ред;

б) трябва да се осигури закрилата на интересите на деца или да се предотврати посегателство над физическата или психическата неприкосновеност на определено лице, или

в) разкриването на съдържанието на споразумението, постигнато в резултат на медиация, е необходимо за прилагането и изпълнението на същото споразумение.

Законът за медиацията не определя отговорността на страните в случаите на прекратяване на процедурата, този акт е доброволен по своя характер и зависи от волята на страните. Отговорността на страните за неизпълнение на задълженията би могла да се регламентира в споразумението, ако такова бъде сключено (чл. 16, ал. 2 от ЗМ). Страните могат да отговорят за нарушение на задълженията, произтичащи от медиационното споразумение, включително и за неговото едностранно прекратяване. В Закона за медиацията не се съдържат правила относно разноските и тяхното разпределение. В наредба № 2 от 15 март 2007 г. на Министъра на правосъдието е предвидено, че медиаторът може да започне процедурата само след като страните са приели неговите условия за плащане. Предвид осъзната правна регламентация би могло да се приеме, че ако липсва друга договорка между страните, всяка от тях следва да поеме своите разноски, свързани с медиационната процедура.

3.4. МЕДИАЦИЯ И ОРГАНИТЕ НА ДЪРЖАВНА ВЛАСТ И УПРАВЛЕНИЕ

Националните съдилища са обвързани *ex officio* да поканят в началото на процеса страните по граждански и търговски дела да започнат медиация, като в последно време при проявен интерес съдилищата започват да предоставят на страните и по-подробна информация за организациите, предоставящи такива услуги.

Страните могат да поискат от съда да спре висящия съдебен процес с цел започване на медиационна процедура. Максималният срок на спиране

на процеса е 6 месеца и основание за това е разпоредбата на чл. 15, ал. 1, т. 6 от ЗМ, съгласно която с изтичането на 6 месеца от началото на процедурата по медиация, тя се прекратява. Следователно процедурата по медиация по отношение на определен спора не може да трае повече от 6 месеца и се прекратява след изтичането им, независимо от фазата, на която се намира и волята на страните.

Нотариусите могат да удостоверяват подписите на страните и датата на всички документи, свързани с процедурата по медиация – за избора на медиатор, за уреждане на отношенията с него и най-важното – окончателното споразумение. Когато окончателното споразумение е нотариално заверено, то става изпълняемо веднага след представяне на завереното споразумение пред съда за издаване на съдебно разпореждане за изпълнението му. Съгласно разпоредбата на чл. 15, ал. 3 от Закона за медиацията, когато медиацията приключи без споразумение, висящият процес, който е бил спрял се възобновява при предвидените в закона условия.

За „успех“ на медиационната процедура следва да се счита прекратяването ѝ поради постигането на окончателното споразумение между страните в съответствие с чл. 15, ал. 1, т. 1 от Закона за медиацията. Съгласно чл. 16 от Закона за медиацията формата на споразумението трябва да бъде определена от страните. Формата може да бъде устна, писмена или писмена с нотариална заверка на подписите на страните. Писменото споразумение трябва да съдържа мястото и датата, на която е било постигнато, имената на страните и техните адреси, за какво се съгласяват те, името на медиатора, началната дата на процедурата и подписите на страните. Споразумението обвързва страните по спора и не може да бъде противопоставено на лица, които не са участвали в процедурата. Споразумението обвързва страните само относно това, за което са се съгласили и не може да противоречи на правото и морала.

Споразумението по правен по смисъла на чл. 1 от ЗМ спор, постигнато в процедура по медиация, има силата на съдебна спогодба и подлежи на одобрение от районния съд. След потвърждаването му от страните споразумението се одобрява от районния съд, ако не противоречи на закона и добрите нрави. Съдът изслушва и мнението на прокурора, ако той участва като страна по делото. Прокурорът може да участва в охранителни производ-

ства (чл. 537 от ГПК) като например производства за установяване на факти (чл. 542 и следв. ГПК), производства по открито наследство (чл. 554 от ГПК), за поставяне под запрещение (чл. 336 от ГПК) и за обявяване на отсъствие или смърт (чл. 550 от ГПК). Съгласно чл. 234, ал. 3 от ГПК одобреното споразумение, което съгласно чл. 18 от ЗМ е приравнено на съдебна спогодба има значението на влязло в сила решение и не може да бъде обжалвано пред по-горен съд. При последващ спор между същите страни и със същия предмет съдът е задължен да прекрати производството.

4. СЪДЕБНА СПОГОДБА

Възможността да се иска разрешаване чрез медиация на висящ съдебен спор е регламентирана в ЗМ и ГПК. Съгласно чл. 11, ал. 3 от ЗМ предложение за разрешаване на спора чрез медиация може да направи и съдът или друг компетентен орган, пред който спорът е отнесен за решаване. Това е общото правило. При бракоразводните дела правния подход обикновено е различен. Съгласно чл. 321, ал. 2 от ГПК съдът е длъжен отново да напъти страните към медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора. Това действие на съда трябва да бъде направено в открито заседание в присъствието на страните и/или техни процесуални представители. Медиация може да се провежда и в случаите, предвидени в НПК. Няма други особени правила касаещи медиацията в случаите когато предложението е на съда или друг компетентен орган.

5. ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЧУЖДЕСТРАННИ СПОРАЗУМЕНИЯ

Признаването и допускане на изпълнението на чуждестранни споразумения се определя от тяхното правно естество. Ако чуждестранното споразумение подлежи на изпълнение в държавата, в която е постигнато, то спрямо нея е приложима разпоредбата на чл. 124 от Кодекса на международното частно право, че гражданските последици на чуждестранни изпълнителни или охранителни актове се зачитат в Република България по повод на тяхното предявяване, ако актовете са издадени от орган, международно компетентен според българското право, и не противоречат на българския обществен ред. Когато в държавата, в която е сключено това споразумение то няма статут на съдебен или приравнен на съдебен акт и съдържа-

нието му не е удостоверено от орган на държавна власт или друг компетентен орган, това споразумение има характера на договор с действие само между страните. Този договор не може да влезе в сила и да бъде приведен в изпълнение използвайки механизмите на българската правосъдна система. Той ще породи ефект само за страните по него. Правните последици на чуждестранното споразумение постигнато в резултата на медиация ще се определят в зависимост от приложимото към него право, а не по метода на признаването и зачитането на правния му ефект и у нас. Така чуждестранното медиационно споразумение няма да бъде предмет на признаване и изпълнение в България. Съгласно българското законодателство (чл. 124 КМЧП), за да бъдат зачетени гражданските последици на чуждестранни изпълнителни или охранителни актове по повод на тяхното предявяване е необходимо наличието на две условия: те следва да са издадени от орган, международно компетентен според българското право и второто условие: да не противоречат на българския обществен ред.

Ако споразумението е надлежно удостоверено от компетентен орган и не е във формата на съдебна спогодба, то може да бъде считано за автентичен документ по смисъла на Регламент Брюксел I (чл. 57) Регламент Брюксел II (чл. 16) Регламент 4/2008 (чл. 48) и Регламент 805/2008 (чл. 3). В случаите, попадащи в приложното поле на цитираните регламенти, за признаването на споразумението следва да се прилага това вторично европейско законодателство в областта на МЧП.

Ако споразумението е удостоверено от компетентен орган в страна извън ЕС ще бъде приложим Кодекса на международното частно право (КМЧП). Съгласно чл. 123 от същия за получаване на изпълняемост в Република България на чужд официален документ, се прилагат условията по чл. 117 - 121 КМЧП. Тази възможност е предвидена само за официални чужди документи, които удостоверяват вземане, изпълняемо в държавата, в която е издаден документът. Условията за признаване и получаване на изпълняемост са описани по-долу във връзка с признаването и изпълнението на съдебните спогодби.

Когато окончателното медиационно споразумение е във формата на съдебна спогодба условията за неговото признаване и допускане на изпълнение също са обусловени от това в коя държава е сключено.

Ако е сключено в страна-членка на Европейския съюз към него са приложими цитираните по-горе Регламенти. Ако споразумението е сключено в друга държава, за него ще е приложим КМЧП. Чуждестранните съдебни спогодби могат да бъдат признати и да бъде допуснато тяхното изпълнение при условие, че в държавата, в която са сключени, те са приравнени на съдебни решения. В тези случаи по отношение на тях ще са приложими разпоредбите на Глава IV от КМЧП и съответните разпоредби на ГПК, регламентиращи процедурата по признаване и допускане на изпълнението. Компетентен да реши спор относно признаването на чуждестранно решение или съдебна спогодба е СГС, който следва да извърши проверка за наличието на необходимите за признаването и допускане на изпълнението условия и предпоставки, а именно:

1. компетентността на чуждестранният съд или орган според разпоредбите на българското право;
2. липсата на нарушения на основни принципи на българското право, свързани със защитата на страните;
3. отсъствието на влязло в сила решение на български съд между същите страни, на същото основание и за същото искане;
4. между същите страни, на същото основание и за същото искане няма висящ процес пред български съд, образуван преди чуждото дело, по което е постановено решението, чието признаване и изпълнение се иска;
5. признаването или допускането на изпълнението да не противоречи на българския обществен ред.

В случаите на постигнато в резултат на извънсъдебна медиация споразумение в страни, които не са членки на ЕС ще бъде приложим цитирания по-горе чл.123 от КМЧП за получаване изпълняемост в Република България на чужд официален документ. Гражданските последици на чуждестранни изпълнителни или охранителни актове ще се зачитат в Република България по повод на тяхното предявяване, ако актовете са издадени от орган, международно компетентен според българското право, и не противоречат на българския обществен ред. (чл.124 КМЧП). Цитираната разпоредба ще е приложима и за медиационните споразумения, които имат ха-

рактера на подлежащи на изпълнение извънсъдебни актове, независимо от страната в която са постановени.

6.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение е необходимо да се подчертае, че медиацията в България е значително по-добре развита като нормативна уредба, отколкото като практически приложима процедура от ежедневната практика. По-горе в настоящото изложение бе посочено едновременно наличието на правно регламентирана процедура по медиация и на системата за разрешаване на спорове чрез участие на помителни комисии. Много неправителствени организации в България предлагат обучение по медиация. През последните 10 години бяха обучени много медиатори. Предложението страните да разрешат спора си чрез медиация е неразделен елемент от повечето процедури пред съд или друг компетентен орган, пред който е отнесен спора за решаване. Независимо от това в България все още се гледа на медиацията като на екзотичен начин за разрешаване на спорове и причината за това се корени в консерватизма характерен за народопсихологията ни. От една страна се подхожда с недоверие към тези нови за нашата страна процедури като медиацията. От друга страна, много често като мотив за завеждане на дело е стремежът на завелият го да се накърнят интересите на другата страна, отколкото постигането на най-доброто решение с оглед на собствения интерес. Отделно от това медиацията все още не се е наложила като традиция или обичайна практика в България. Несъмнено транспонирането на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. направи медиацията много по атрактивна. Сега страните могат да разчитат на спирането на давностните срокове за времето, през което се осъществява процедурата по медиация и да достигнат до окончателно споразумение, което в последствие да приложат в отношенията помежду си. Очакваме че увеличаването на броя на медиационните процедури, свързани с разрешаване на презгранични спорове ще даде своя принос за изграждането на необходимото положително отношение към този алтернативен способ за решаване на спорове.

Проф. Д-р Николай Натов

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ ...



1 октомври е Международен ден на музиката – обявен е по решение на ЮНЕСКО през 1974 г.

Откакто свят светува Музиката е онова, което тръгва своя път от сърцето на човек и отново там достига. И тъгата и щастието, и любовта и омразата, и еуфорията и безразличието – всички чувства намират своята проекция в нотите, в музиката.



1 октомври е Световен ден на възрастните хора – обявен е по решение на Общото събрание на ООН през 1990 г. Ден, в който да изразим вниманието и уважението си към хората от третата възраст, към тях и към всичко онова, което те са съградили за нас.

Какво по-хубаво на този ден да поканим възрастните си родители на един концерт, да поседнем с тях на кафе и бяло сладко, да сътворим за тях, а и за себе си, мигове на радост и благодарност?!



4 октомври е Световен ден на усмивката – Ден на доброто настроение и добрите дела.

Основател на Деня на усмивката и създател на добре познатото ни емотиконче е американския график Харви Бел.



15 октомври е Международен ден на белия бастун – На 6 окт. 1964 г. в САЩ с резолюция на Конгреса, 15 октомври е обявен Ден на белия бастун. Пет години по – късно, през 1970 год. Президентът на Международната федерация на слепите обявява този ден за международен.



19 октомври е ден на почит към Св. Иван Рилски и Национален ден на благотворителността.

Великият Алберт Айнщайн е казал: „Има два начина да живееш живота си. Единият е като мислиш, че няма чудеса, а другият – че всяко нещо е чудо“. Всеки един от нас сам решава как да живее живота си, но едно е сигурно - сърцето е нашия живот. А даряването идва от сърцето. Не е важно какво ще дариш, дали подкрепата ще морална или материална. Важното е да е сърце.



24 октомври, освен Ден на българския нотариус, е и Международен ден на ООН.

На този ден през 1945 г. петте страни – постоянни членки на Съвета за сигурност - Китай, СССР, САЩ, Великобритания и Франция, ратифицират Устава на организацията.



29 октомври е Ден на бесарабските българи. През 1938 г., по повод честване 100 годишнината на храм-паметника „Свето Преображение Господне“ в Болград /днешна Украйна/ - храм, въздигнат с труда и средствата на българската колония, е провъзгласен Денят на бесарабските българи. Този ден се чества и до днес като знак на уважение към нашите сънародници в Бесарабия, пренесли българския дух и самосъзнание през вековете.

СЪЗДАВАМЕ НАЙ-ДОБРОТО, ЗАЩОТО ДЪРЖИМ НА ПРОФЕСИОНАЛИЗМА



ПРАВНО-ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

- Българското законодателство
- Европейското законодателство
- Българското законодателство в превод на английски език
- Пълна финансова, търговска и справочна информация за всички фирми и участници в стопанския и обществен живот
- Административни и съдебни процедури

Чрез WebServer – приложението за осъществяване на връзка със сървъра на Сиела, имате неограничен достъп отвсякъде до постоянно актуализираща се информация и най-богата база нормативи с над 5 милиона документа – актове от националното и европейско законодателство, процедури, свързани актове, информация от официалните публични регистри.

www.cielanet.net

Сиела Норма АД, София 1510, бул. Владимир Вазов 9, тел.: 02 90300 00



НОТАРИАЛНА КАМАРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

София 1303, ул. „Опълченска” 46-48, вход А, етаж 6

Тел./факс: (++359 2) 980 99 32, 986 77 35

e-mail: chamber@notary-chamber.org www.notary-chamber.org

Банкова сметка: IBAN – BG46UNCR76301039223462

BIC: UNCRBGSF към УниКредит Булбанк

CHAMBRE DES NOTAIRES DE BULGARIE 1303 SOFIA

46-48 rue Opalchenska, entrée A, étage 6

Tel./fax: (++359 2) 980 99 32, 986 77 35

e-mail: chamber@notary-chamber.org www.notary-chamber.org

Compte de banque: IBAN – BG46UNCR76301039223462

BIC: UNCRBGSF – UniCredit Bulbank